ÎNTREZĂRIRI

Revistă sătească de ştiinţă şi cultură
Anul XII. Nr. 46. Iunie 2024

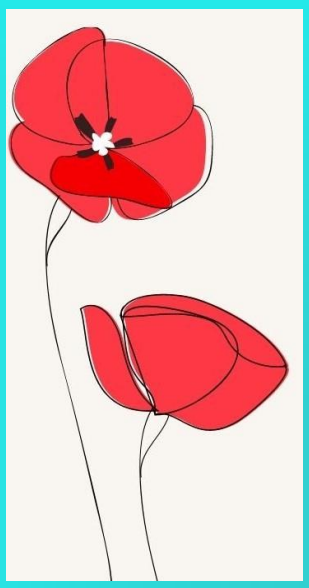

Din valurile vremii

Din valurile vremii, iubita mea, răsai
Cu braţele de marmur, cu părul lung, bălai -
Şi faţa străvezie ca faţa albei ceri
Slăbită e de umbra duioaselor dureri!
Cu zâmbetul tău dulce tu mângâi ochii mei,
Femeie între stele şi stea între femei
Şi întorcându-ţi faţa spre umărul tău stâng,
În ochii fericirii mă uit pierdut şi plâng.
Cum oare din noianul de neguri să te rump,
Să te ridic la pieptu-mi, iubite înger scump,
Şi faţa mea în lacrimi pe faţa ta s-o plec,
Cu sărutări aprinse suflarea să ţi-o-nec
Şi mâna friguroasă s-o încălzesc la sân,
Aproape, mai aproape pe inima-mi s-o ţin.

Dar vai, un chip aievea nu eşti, astfel de treci
Şi umbra ta se pierde în negurile reci,
De mă găsesc iar singur cu braţele în jos
În trista amintire a visului frumos
Zadarnic după umbra ta dulce le întind:
Din valurile vremii nu pot să te cuprind.

Mihai Eminescu (15 ianuarie 1850 – 15 iunie 1889)

Ai plecat …

Ai plecat mânat de dor
Şi te-ai dus tot înainte,
De cumplitul meu amor
Nu ţi-ai mai adus aminte.
Eu cu sufletul zdrobit,
Am privit în a ta cale,
Şi cu lacrimi am stropit
Urma pasurilor tale.

Veronica Micle (22 IV 1850 Năsăud – 3 VIII 1889 Văratec)

În acest număr **: M. Eminescu, V. Micle, Gh. Postelnicu, G. Petrovai, C. Costea, V. Mihăilă, A. Popescu, H. Stamatin, I. Nedelea, El. Stroe Otavă, T. Cicu, E. Oniscu, Fl. Popescu, E. Necula, A. Guţă, G. Tudor, F. Filip, I. Mândricel, G. Radu, P. Stoicescu, R. Mihai, M. Aciocoiţei**

Eveniment omagial cu ceremonial militar și religios la Monumentul aviației din PÂRSCOV – 9 aprilie 2024

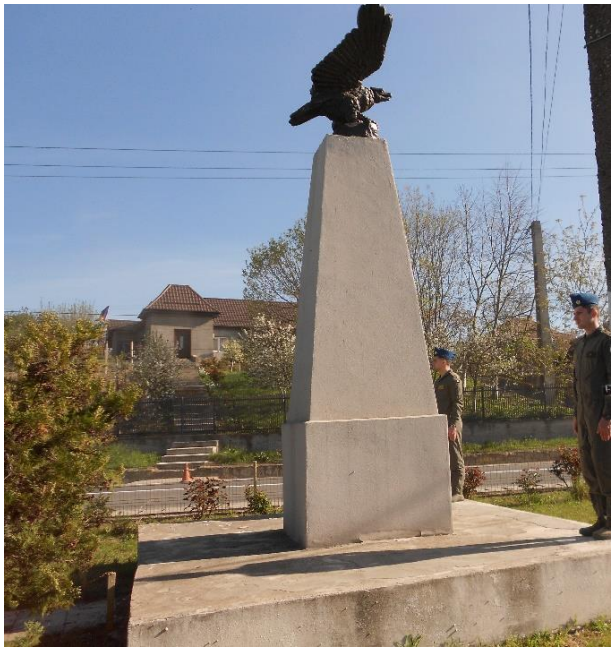

EDITORIAL

ILUZIILE COMUNISMULUI

Gh. POSTELNICU

Precum un monument al eroului necunoscut, adevărul trebuie dezvelit. Tot ce este trecut sub tăcere naște noi minciuni, dar pe de altă parte, nu este ușor de vorbit, când sunt prea multe de spus. Toată istoria Rusiei a însemnat o succesiune de tiranii. Întreaga societate s-a aflat (și se află) la bunul plac al dictatorilor care își aveau sprijinul juridic pe turnătorie și pe denunț. Instituțiile și comunitățile, închisorile și lagărele colcăiau de turnători, aceștia putând să-și creeze un scut propriu de apărare și un trai ceva mai bun. Exprimarea oricărei nemulțumiri la locul de muncă, între prieteni, pe stradă („de ce e coada mare la pâine?") atrăgea un denunț urmat de anchete severe și condamnări. Starea de fericire era ordonată de autorități: „Ești nemulțumit? Ce-ți lipsește?" Agitație contrarevoluționară, trădare, înaltă trădare, ploconire, complot antisovietic, atitudine dușmănoasă, diversiune. Se inventa orice formulă pentru a justifica o condamnare de 10, 15, 20 de ani. În acest scop s-a conceput un imens teritoriu concentraționar, o regiune imensă de păduri, pământ veșnic înghețat, brăzdat de fluvii și de câteva șosele care duceau la mine de cărbune, de aur, cositor, casiterită, la unități de prelucrare a metalelor rare, la centre de prospecțiuni geologice și la câteva sovhozuri, la depozite de lemne tăiate din taigaua troienită. Specific stalinismului și sistemului criminal conceput de ministrul de interne Lavrenti Pavlovici Beria, executat, la rândul lui, după moartea lui Stalin, toți specialiștii (ingineri, tehnicieni, ofițeri, medici) care ctitoreau un șantier, o așezare, o fabrică, un drum, o cale ferată, un colhoz, sfârșeau prin a fi declarați sabotori, dușmani ai puterii sovietice, spioni, când nu se îndeplinea planul aberant, fiind executați, după care venea rândul călăilor să fie condamnați la moarte de alți călăi. În acest timp, propaganda născocea mii și mii de povești care să ascundă adevărul și cruzimea. O zicală din lagăr era: „Nu crezi ce auzi? Ia-o ca pe un basm!"

În lagăr sau în închisoare, era suficient să te plângi că munca e grea, ca să fii executat. Sau să nu izbucnești în urale pe platoul închisorii când se rostea numele lui Stalin sau să sfidezi cu privirea pe cineva din administrație și pază. Nu se făcea nicio cercetare. Era suficient denunțul. Execuția era consemnată într-un proces-verbal. La minele de aur din Kolîma, din Extremul Nord, aveau loc execuții pentru neîndeplinirea normei zilnice de muncă (14 ore) la 50-60 de grade minus, cu mese insuficiente care nu refăceau organismul decât pentru o oră – două. Era interzis ca pe procesul-verbal de deces să fie trecută drept cauză, foamea. Despre așa ceva nu era voie să se vorbească nicăieri! În cele trei luni de vară se evada continuu. Evadații prinși erau, de regulă, executați pe loc. Foamea năprasnică, sălbăticia locurilor (ostile cu tot ce e viu) și „vigilența" localnicilor erau cauzele principale ale evadărilor eșuate. O primejdie reală era canibalismul, adică posibilitatea de a fi mâncat de ceilalți. Unii evadați atrăgeau deliberat în grup, un anumit camarad, „rezervă de carne la caz de nevoie".

Deținuții politici, condamnați conform celebrului articol 58, erau considerați „fasciști". Ei erau disprețuiți („fraieri", „terminați", „prăpădiți") jefuiți, maltratați în fel și chip de delincvenții de drept comun și de criminalii care se aranjau în posturi de conducere. Începând cu Nichita Hrușciov s-a negat că ar exista „politici" (la fel ca în România lui Ceaușescu!). Politica înțeleaptă a partidului unic era privită cu unanimitate. După eliberare (obținută cu greutate), fostul deținut primea domiciliu forțat și interzis a părăsi regiunea pe o perioadă de timp. Dacă ajungea la familia sa, după un an-doi se redeschidea dosarul și era din nou condamnat și trimis în lagăr. Așa a pățit poetul Ion Caraion (Stelian Diaconescu) și câți ca el?

După războiul mondial, din ordinul lui Stalin, au fost deportați în Asia Centrală, în Siberia și la Kolîma naționalități întregi din țările baltice, Ucraina, Basarabia, Crimeea, Caucaz, suspectate de simpatii germane, militari ruși căzuți prizonieri, intelectuali, cadre politice bănuite rivale. Într-un lagăr de muncă mureau zilnic vara 60-70 de deținuți, iar iarna, o sută. Numărul total al victimelor Gulagului sovietic a fost estimat la 50 de milioane. Și dacă lumina libertății va sta ascunsă multă vreme, publicarea în lumea liberă a mărturiilor și jurnalelor de lagăr va continua să dezvăluie adevărata față a unui imperiu anacronic, ridicat pe minciună și fățărnicie, cărțile pot fi monumente și pietre funerare pentru cei schingiuiți și asasinați. Mai groasă decât fumul exploziilor din Ucraina este negura nedreptății din Rusia revanșardă, stat multinațional strâns în centuri de oțel și beton.

Chestiunea rusă la sfârșit de secol XX

sau critica lui Aleksandr Soljeniţîn la adresa imperialismului muscălesc

Potrivit scurtei introduceri, datată martie 1994, cartea *Chestiunea rusă la sfârșit de secol XX,* pe care autorul o numește „articol", a fost scrisă de Aleksandr Soljeniţîn, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură pe anul 1970 (pentru Pavilionul *canceroşilor*), în timpul lungului său exil (de la expulzarea și ridicarea cetățeniei sovietice pentru disidență, până la revenirea în Rusia în anul 1994, după reprimirea de la Mihail Gorbaciov, în anul 1990, a cetățeniei sovietice).

Opusculul impresionează cititorul atât prin dârza obiectivitate cu care autorul prezintă rezumatul istoriei rușilor, inclusiv epocile considerate de vârf în istoriografia ruso-sovietică (reformele lui Petru I, expansionismul promovat de țarina Ecaterina a II-a, bolșevismul și stalinismul), cât și strigătul de durere al acestui mare și autentic rus la vederea/constatarea dezastrului rusesc, prin comparație cu prosperitatea apuseană (în special cea americană), totul din pricina politicii stupide pe care au dus-o nu numai țarii ruși, ci și liderii sovietici.

Strigătul lui Soljeniţîn, zic eu, se înrudește cu gemetele scoase de tânărul Emil Cioran (autorul le numește „divagații") în „pasionata" scriere *Schimbarea la față a României* (Editura Humanitas, București, 1990): „România e geografie, nu e istorie"; „Istoria este o explicație, dar nu o scuză"; „Iubesc istoria României cu o ură grea"...

Cartea *Chestiunea rusă la sfârşit de secol XX* a apărut la noi în excelenta traducere a lui Boris Buzilă (Editura Anastasia, 1995), cu o viguroasă *Prefață* a lui Alexandru Paleologu, care are ca *motto* întrebarea-rechizitoriu din discursul rostit de Soljeniţîn la decernarea Premiului Nobel: „Oare vom avea impertinența să afirmăm că nu suntem răspunzători de ulcerațiile lumii de azi?"

Iar francmasonul Al. Paleologu (lucrul acesta ni-l spune chiar el, atunci când amintește de crimele masonilor), întru totul de acord cu afirmațiile scriitorului rus, ne informează că „Rusia nu era o națiune barbară înainte de Petru cel Mare, cum multă lume spune și crede", subliniind că ea „a fost împinsă la o politică cinică și nerușinată, pe care națiunea nu o putea nici cunoaște, nici împărtăși" și că Soljeniţîn a spus în „mod expres și repetat" că „Rusia trebuie să renunțe la țările anexate, care nu sunt de tradiție, de cultură și de istorie comună cu a Rusiei".

Dar iată câteva citate ilustrative, care fac din Soljeniţîn un intransigent luptător nu numai pentru binele și fericirea rușilor, ci – la limită – a tuturor pământenilor:

1)Ca „slujitor al progresului", Petru „nu a făcut dovada unei inteligențe ieșite din comun, arătându-se în multe privințe de-a dreptul primitiv";

2)Având în vedere ukaz-ul lui Petru de la 1714 cu „dreptul unic de succesiune al nobililor" (țăranii treceau direct în proprietatea acestora) și cu o pătură conducătoare complet ruptă de popor, precum și smintita idee a „«dedublării» capitalei", „a strămutării ei (...) în niște smârcuri spectrale", autorul se simte îndreptățit să afirme că acest mult lăudat țar „nu a fost un reformator, ci un *revoluționar* (de cele mai multe ori fără să fi fost nevoie)";

3)Ţarina Elisabeta Petrovna (1741-1761), fiica lui Petru I, nu era preocupată de „«protecția poporului», ci de «primejdiile care amenințau echilibrul european», făcând – într-o manieră de neiertat – ca energiile poporului rus să se consume în conflicte și chiar în aventuri europene, cu totul străine de interesele noastre", precum oneroasa alianță cu Anglia, „țară de la care Rusia nu s-a ales niciodată cu niciun ajutor și cu nimic bun";

4)Nu numai că Ecaterina a II-a, preocupată „cum să pună mâna pe alte țări", s-a amestecat în conflictul franco-austriac (o idee „de-a dreptul nocivă"), dar în sângeroasa ei domnie a purtat șase războaie (înainte de-a muri „se pregătea să-l poarte pe al șaptelea: împotriva Franței revoluționare"), deși „campaniile vitejești ale lui Suvorov prin Italia și prin Elveția (...), au fost pentru Rusia de o absolută inutilitate, vărsare de sânge rusesc, irosire de forțe și de mijloace";

5)Fiind înconjurat de consilieri filoenglezi, sub țarul Alexandru I „birocrația a proliferat din ce în ce mai mult", iar armatele franceze invadatoare au fost zdrobite cu un uriaș efort și „cu prețul trecerii Moscovei printr-un incendiu pustiitor (puțini știu că în spitalele moscovite au ars de vii 15.000 de soldați ruși, răniți la Borodino)";

6)Cu o armată rusă, care – menționează caustic autorul – „făcea față mai bine la paradă decât pe câmpul de luptă", țarul Nicolae I demarează „doctrina balcanică", eliberează Armenia, poartă război cu Turcia și cucerește

Caucazul, unde „imperiul rus *plătea* fericirea de-a avea aceste teritorii”, deoarece cheltuielile pentru păstrarea Caucazului și Transcaucaziei, cel puțin până la bolșeviadă, „depășeau cu mult veniturile pe care ni le aduceau”;

7)În plin război al Crimeii (anul 1855) moare Nicolae I, pe tron urcă fiul lui Alexandru al II-lea, iar acesta încheie precipitata pace din 1856, „cea mai oribilă pace încheiată de ruși, după cea de la Prut (a lui Petru)”, pace despre care, aidoma unei fatale premoniții a anului 1904, însuși împăratul va spune mai târziu: „Acceptând acea pace, am săvârșit o mârșăvie”;

8)În ceea ce-l privește pe molâul țar Nicolae al II-lea, fiul lui Alexandru al III-lea (împăratul care a suprimat unele funcții de prisos, a redus impozitele țăranilor și a prelungit termenele pentru plata datoriilor), acesta „a început chiar din prima zi de domnie, și fără să-și dea seama ce face, să distrugă din temelii toată opera tatălui său”;

9)Întrucât pe primul plan punea exterminarea fizică a oamenilor (au pierit peste 50 de milioane de oameni de pe urma neîntreruptului război intern, pe care „guvernul sovietic l-a purtat împotriva propriului său popor”), în mod just autorul conchide că „Uniunea Sovietică, cu regimul său comunist, era condamnată de istorie”. De ce? Pentru că pe toate planurile (politic, economic, social, cultural, ideologic) „se întemeia pe principii false”, iar „istoria perioadei sovietice a fost un eșec”.

Ca pretutindeni în lagărul comunist (actualmente în China și Coreea de Nord), principala criză cu care s-a confruntat Uniunea Sovietică n-a fost criza economică, ci cea moral-spirituală („Însuși caracterul popular rusesc, așa cum îl știau strămoșii noștri și cum l-au imortalizat scriitorii ruși și observațiile străinilor obiectivi și atenți, acest caracter a fost siluit, maculat, pervertit de-a lungul perioadei sovietice”, notează cu obidă autorul), care – zic eu, dimpreună cu noua ideologie a profitului, plus metehnele bolșevice, mereu prezente în gândirea și năravurile cârmuitorilor postsovietici – „s-au răsfrânt și asupra limbii – oglinda caracterului poporului”.

Tocmai de aceea, constatând că „istoria noastră ne apare ca un lanț de ratări” și că „dacă lucrurile vor merge mai departe așa, peste un secol cuvântul «rus» va dispărea probabil din dicționare” (firește, mai ales din cauza unei crize demografice „fără precedent”), Aleksandr Soljenițîn utilizează pluralul la persoana întâi (se adresează rușilor de pretutindeni, neomițându-se pe sine) atunci când pune chestiunea rusă în iminenții termeni shakespearieni („a fi sau a nu fi”) și când arată rolul fundamental al noii școli („una în care în clasa întâi să intre copiii unui popor pervertit, iar din ultima clasă să iasă tineri pătrunși de duhul unei înalte moralități”) în amplul și urgentul proces de asanare socială: „Trebuie să edificăm o Rusie *morală* sau să nu o edificăm deloc”!

Dar are grijă ca, în prealabil, să definească patriotismul („Patriotismul este sentimentul plenar și statornic față de țara și națiunea ta, pe care nu trebuie să le servești cu slugărnicie, și nici sprijinind pretențiile lor nedrepte, ci apreciind deschis viciile și erorile lor”), să ne înștiințeze că „Rusia n-a fost nicicând o federație, și nici nu a luat ființă așa”, ba chiar să-i avertizeze pe cârmuitorii ce încearcă reconstituirea Uniunii Sovietice, că asta este „calea sigură spre a răpune și a reduce la tăcere poporul rus”, pentru ca puțin mai jos, pe aceeași pagină, să scrie acest nobil și incontestabil adevăr: „Trebuie să ne intre, în sfârșit, în cap: Transcaucazia să-și urmeze drumul său, Moldova așijderea, Țările Baltice de asemenea, iar Asia Centrală cu atât mai mult”!...

Și iată că în 1994, după expulzarea sa în 1974, acest mult încercat și curajos scriitor revine din Statele Unite în Rusia postsovietică. Avea 76 de ani (născut pe 11 decembrie 1918), se bucura de un mare prestigiu și, pesemne, dorea să moară liniștit în țara lui natală (inevitatabilul a avut loc la Moscova, după 14 ani).

M-am așteptat ca în continuare fostul disident să dea dovadă de intransigență, chiar dacă după anul 2000 a fost primit la Kremlin (pozele internetului fac dovada) de Putin, noul lider necusșer, avortat de fostul kaghebist de mâna a doua. Căci nu se putea să nu fi auzit, măcar câte ceva, despre revoltătoarele isprăvi/crime ale acestui haram cu pretenții de cârmuitor providențial: sforile trase și aranjamentele făcute cu alcoolicul de Boris Elțîn, agresiunile și nenumăratele crime săvârșite în Cecenia și Georgia („exercițiile” pregătitoare în vederea învadării Ucrainei), arestările, întemnițările, „sinuciderile” și fioroasele asasinate prin care se descotorosea (și continuă să se descotorosească) de incomozi: critici ai regimului său, adversari politici, jurnaliști prea băgăcioși.

A fost Soljenițîn „sedus” de mincinoasa aparență democratică putinistă, ori mai degrabă pe octogenar nu l-au ținut curelele să înceapă lupta cu noua scursură stalinisto-kaghebistă?!...

Oricare a fost motivul, eu n-am citit nicăieri un cât de mic protest al lui Soljenițîn la adresa Putinosului și a regimului său megacriminal. Mă rog, la acea vreme lista cu persoanele mătrășite (arestate, întemnițate, ucise) la comanda marelui Strigoi kremlinist era mult mai scurtă. Astăzi, după decenii de abuzuri și samavolnicii, ea este înspăimântător de lungă: Boris Nemțov (2015, împușcat de patru ori în spate), Boris Berezovski (2013, găsit

mort în baia locuinței sale din Marea Britanie), Stanislav Markelov și Anastasia Baburova (2009, amândoi împușcați), Serghei Magnitsky (2009, omorât în bătaie de polițiști), Natalia Estemirova (2009, jurnalistă răpită în fața casei sale, împușcată de mai multe ori și abandonată într-o pădure), Anna Politkovskaia (2006, jurnalistă împușcată de șase ori, chiar de ziua Strigoiului, în liftul blocului unde locuia), Aleksandr Litvinenko (2006, fost agent KGB, otrăvit cu poloniu la un hotel din Londra), Serghei Iușenkov (2003, fost colonel de armată, împușcat în fața casei sale din Moscova), Aleksei Navalnîi (2024, avocat și redutabil opozant, ucis pe 16 februarie într-o colonie penitenciară din zona arctică, cu certitudine că la comanda acelui Neom, care se ferea ca de foc să-i rostească numele).

În ce mă privește, eu sunt convins că jertfa acestor bravi luptători/martiri pentru libertate și demnitate nu este zadarnică, ci va contribui – mai devreme sau mai târziu – nu doar la căderea criminalului regim putinisto-kremlinist, ci chiar la capturarea și pedepsirea celor care vor scăpa vii în urma unei mult necesare revolte populare sau a reglării de conturi între atotputernicele javre ale nefastului moment.

Sighetu Marmației,
18-19 feb. 2024

George PETROVAI

^^^

VOICULESCIANA

ANUL CULTURAL VASILE VOICULESCU
- **140 de ani de la naştere -**

MĂREȚIA LUI VOICULESCU

„Buzăul începutului de secol XX era înțesat de negustori, podgoreni, țuicani, de sârbo-bulgari legumicultori, de gură-cască și țigani, de credincioși evlavioși și de călcători de lege, de tâlhari deghizați în cerșetori, de duhoare de pește și de usuc de oaie. Ca să fie în largul său, tânărul Voichiță căuta aleanul pe aleile Crângului unde se reîncărca de candoare și prospețime sufletească, dar satul natal rămânea limanul liniștitor, sânul cald de mamă, ființa aproape supranaturală, locul în care simțea adevărata primăvară îmbălsămată de parfumul toporașilor de la Muchea Naltă.

Ca medic și ca scriitor, Vasile Voiculescu a fost un om de o generozitate celestă. Un îmbrățișător. Înțelegerea celorlalți nu era conjuncturală, ci un mod de a exista și de a se manifesta în realitatea cotidiană. În privința ascendenței biologice a familiei sale, coborând cronologia cu 200 de ani, am găsit numai rădăcini românești, lucru mai rar întâlnit la artiștii din perioada interbelică, încât suntem fericiți că putem să încrustăm aici numele întemeietorilor uneia din cele mai vechi familii pârscovene: postelnicul Nicolae și Arghira Davidescu, Ion Hagiu și Stoiana Cocenescu."

Gh. Postelnicu

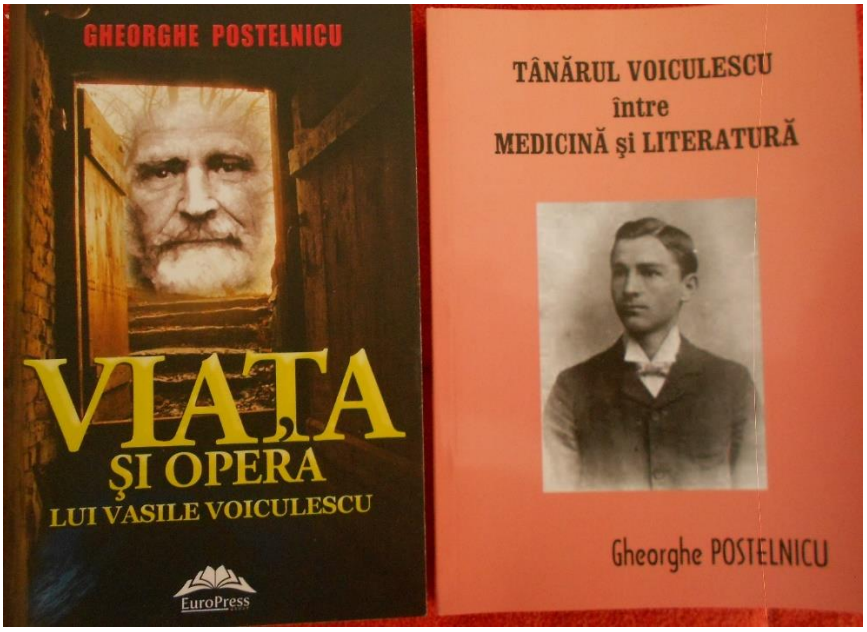

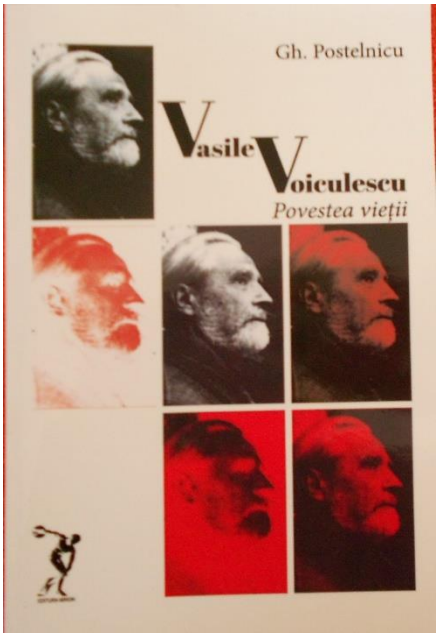

„Behaviorism” – realismul ficțiunii la Vasile Voiculescu

Adrian-Nicolae POPESCU

Oximoronul din titlul articolului de față traduce, de fapt, un aspect mai puțin cunoscut și aproape deloc analizat al prozei literare scrise de Vasile Voiculescu. Criticii și comentatorii operei acestuia au considerat, aproape în unanimitate, că subiectele povestirilor scriitorului pârscovean reprezintă rodul imaginației sale prodigioase, uneori pronunțându-se asemenea puncte de vedere, din păcate, cu toată convingerea, însă în lipsa unei minime documentări prealabile asupra veridicității afirmațiilor lor.

În materialul de față, am luat în discuție, deloc întâmplător, povestirea „Behaviorism”, din anul 1947. Narațiunea în sine intră în tiparul clasic al scrierilor „cu sertar” sau al „povestirii în povestire”, cel mai cunoscut exemplu din literatura română fiind, în acest sens, volumul de nouă povestiri „Hanul Ancuței”, al lui Mihail Sadoveanu. Mai precis, în ceea ce privește dinamica subiectului, în povestirea lui Vasile Voiculescu, ne aflăm în mijlocul unui grup de șase prieteni, intelectuali și vânători pasionați, „asediați” de un viscol cumplit și blocați în casa unei gazde din „satul P. (neîndoielnic, Pârscovul natal al autorului, n.n.), unde picaserăm într-o dimineață de Bobotează, chemați urgent de judecătorul local”. După zile de ospețe, discuții, controverse și iarăși mese pline și dezbateri, profesorul de filosofie Ermil atinge un subiect bizar: ce este *behaviorismul*? Nimeni nu cunoștea termenul, astfel că bărbatul deslușește sensul acestuia: behaviorism înseamnă „așa-zisul comportament al fiecărui individ dintr-un grup pus într-o situație primejdioasă. Sau reacția fiecărui ins în parte în fața aceleiași grele încercări.”

Spre exemplificare, cel care a înțeles primul despre ce era vorba – „primarul urbei, nenea Tase, și oarecum starostele nostru, care ne cărase cu mașina, un mare scornitor de povești” – relatează o întâmplare înfiorătoare, ce „se păstra scrisă în catastifele lor” și care avusese între protagoniști chiar o mătușă a acestuia, pe maica Teofana, ultima stareță a schitului Vodesele. Un amănunt neobișnuit, care își are locul bine definit în mesajul povestirii, este precizat de nenea Tase: „Schitul era închinat Maicii Domnului. Și era cu strășnicie oprit să calce în el picior de bărbat, de orice soi ar fi fost, nu numai om, dar nici de cocoș, de motan, de taur sau armăsar, nimic. Nu puteau intra acolo decât muieri, adică pe lângă femei, se primeau pisici, găini, vaci, oi și altele de aceeași categorie.” În treacăt, menționăm că aici se recunoaște „modelul” inversat al cunoscutei mânăstiri vâlcene Frăsinei, unde, „după tipicul Sfântului Munte Athos”, nu au voie să intre persoane de sex femeiesc. Interdicția pare a fi atât de aprigă, încât preoții din zonă afirmă că nicio femeie care a intrat în mânăstire, pe furiș ori deghizată în bărbat, nu a scăpat nepedepsită. Iar pedeapsa ar fi fost moartea fulgerătoare.

Foarte pe scurt, nenea Tase povestește că, într-un ajun de Crăciun nimicit de un viscol la fel de cumplit precum cel ce-i sechestrase în casă pe cei șase vânători, o ceată de tâlhari a pornit să prade schitul Vodesele. Au pătruns înăuntru printr-un vicleșug, le-au zăvorât în beci pe cele douăzeci de măicuțe, apoi au început să adune în saci odoarele și celelalte lucruri de preț găsite în biserică și în chilii. Totuși, o măicuță tânără, Pelaghia, a pus la cale un plan pentru a-i birui pe tâlhari. Cunoscându-l pe Ciopală, căpetenia acestora, a făcut astfel încât să amorțească bănuielile lor și, dând dovadă de un curaj nebunesc, a izbutit să-l omoare pe cel care, nici el, nu s-ar fi dat înapoi să le ucidă ori să le batjocorească pe slujitoarele sfântului locaș.

Într-o scenă de un realism atroce (comparabil, de pildă, cu cel folosit de Liviu Rebreanu în „Adam și Eva” sau de Petre Popescu în „Prins”), povestitorul – Vasile Voiculescu, respectiv „nenea Tase” – schițează aproape cinematografic scena tăierii capului lui Ciopală de către maica Pelaghia – asemănare tulburătoare cu drama biblică a decapitării lui Olofern de către Iudita –, episod în urma căruia ceilalți tâlhari sunt legați, trimiși la judecată și apoi ridicați în furci. Povestirea nu se încheie însă aici. Înspăimântate de groaznicele evenimente prin care fuseseră nevoite să treacă, măicuțele cer în scris la Episcopie, apoi la Mitropolie, ajungând în cele din urmă până la patriarhul Constantinopolelui, dezlegare pentru a primi în mânăstire animale de „parte bărbătească”, dar și argați care să le ajute la treburile grele. Acesta din urmă, înfuriat, a aruncat asupra lor un blestem cumplit, iar după câțiva ani întregul lăcaș s-a năruit sub urgia unui cutremur puternic. Timpul și-a desăvârșit apoi lucrarea, îngropând totul în praf și uitare.

Aceasta a fost, să spunem, ficțiunea povestirii. Să ne întoarcem însă în lumea reală! Există pe teritoriul de azi al comunei Pârscov – unii cred că în zona satului Afumați, dar nimeni nu poate ști cu exactitate unde anume – un loc anume, căutat de istorici și arheologi, dar și de localnici ori de curioșii amatori de senzațional și insolit. Cândva, acolo, tradiția spune că s-a aflat un schit. Și mai spune legenda că acel lăcaș sfânt, rămas în memoria localnicilor sub numele de Blestematele, ar fi căzut pentru vecie sub puterea unei afurisenii rostite împotriva maicilor ce-l vor fi slujit, fiindcă într-o iarnă cumplită ar fi comis păcatul cel mai mare, mai de neiertat decât cel al cărnii: au ucis!

„Și orice vers ce-ți dărui i-un fir de nemurire“

Horațiu STAMATIN

(partea întâi)

Anul acesta s-au împlinit 61 de ani de la dispariția fizică a poetului, prozatorului, dramaturgului Vasile Voiculescu (1884–1963). Biografia sa atât profesională, cât și literară este legată de Bârlad pentru o perioadă de vreo doi ani. Poetul, fiind medic, a participat din plin la conflagrația declanșată de Primul Război Mondial. Îl găsim în spitalele care aveau grijă de combatanții răniți, aduși de pe prima linie a frontului. În luna iunie a anului 1917, sosește la Bârlad, pe funcția de medic șef la Spitalul Militar nr. 472, pentru ca în anul următor să fie numit medic șef al orașului, cu grad de căpitan: „... îmbrăcat într-o haină soldătească, de culoare kaki, purta pe umeri trese de tablă albă și o cruce roșie pe guler... Cu bărbuța lui roșcată, slab si molatic, Voiculescu venea de pe la spitale, intra in casele oamenilor și făcea mai ales operă de igienist decât de medic curant, fiindcă medicamentele lipseau.“ În condițiile precare de trai, într-un oraș aglomerat datorită și refugiaților, în Spitalul Beldiman și în Spitalul Israelit erau tratați răniții, bolnavii de tifos sau de gripă spaniolă. Înșuși poetul se va îmbolnăvi de tifos exantematic, de febră tifoidă, de icter, dar cu devotamentul profesiei a continuat să îngrijească pe cei aflați în suferință, refuzând și concediul medical. Numeroase sunt amintirile celor care l-au cunoscut și întâlnit pe V. Voiculescu în acei ani foarte dificili pentru România. Academicianul Iuliu Nitzulescu, un colaborator apropiat al poetului, își amintește: „L-am cunoscut pe V. Voiculescu îndeosebi sub aspectul său de medic și, aș accentua, de eminent și adevărat medic, care își iubea profesia și se devota cu tot sufletul celor suferinzi. […] Am fost adânc impresionat de seriozitatea, căldura, efortul neobosit depus de V. Voiculescu pentru îngrijirea bolnavilor noștri. […] În fiecare dimineață făceam o vizită prelungită și aceasta, în afara prescripțiilor și intervențiilor terapeutice necesare, era însoțită întotdeauna de expresia unei adânci înțelegeri sufletești și a unor sentimente cu adevărat părintești.“ („Cronica“, nr. 11, 1970). Experiență pe care o va adânci și fructifica spiritual, cu lecturi și practici cabalistice, isihaste, sau din religiile orientale. Medicul Voiculescu Vasile a fost decorat cu Ordinul „Coroana României cu spade” în gradul de Ofițer, „pentru rolul și devotamentul excepțional cu care a dat îngrijiri medicale bolnavilor din spitalul său“. Trebuie adăugat că la data respectivă era tată a patru copii, două fete și doi băieți.

Privind cel de-al doilea aspect, activitatea sa literară, aici în Bârlad, V. Voiculescu i-a cunoscut pe George Tutoveanu, Tudor Pamfile, Al. Vlăhuță și li s-a alăturat în cadrul Societății culturale „Academia Bârlădeană“. Societatea edita o revistă, „Florile dalbe“, începând cu anul 1919, poetul făcând parte astfel și din redacția ei. În cele 23 de numere ale publicației, V. Voiculescu i-a onorat paginile cu poezii ca: *Îngerul nădejdii, Când a fost să moară Neculuț, Din câteșitreile doruri, Cântec, Idilă, În ciudă, Dragoste* sau proză scurtă: *Singuri* și *Momâia.* Tot la Bârlad, scrie multe din versurile care vor alcătui volumul *Din Țara Zimbrului și alte poezii,* pe care-l tipărește în 1918, la Tipografia Lupașcu din localitate. Majoritatea poeziilor stau sub semnul emoțional al războiului. Volumul a fost încununat cu *Premiul Academiei*.

S-au emis dintre cele mai diverse opinii asupra profilului poetic al lui V. Voiculescu: de la tradiționalist sau „poetul îngerilor“, reprezentant de frunte al poeziei religioase, până la mistic, sau chiar expresionist. Critica literară de la revista „Gândirea“ l-a omagiat într-un număr festiv, nr. 7/1943 și a remarcat cât de contradictorii erau aprecierile critice asupra sa: „înnoitor excesiv l-au socotit unii, din pricina limbii sale, retrograd încăpățânat, alții, care s-au oprit la temă și la metrică. Unii tradiționaliști l-au declarat modernist, moderniștii l-au anatemizat ca tradiționalist. Voiculescu nu este în realitate nici una, nici alta. Sau, mai degrabă, amândouă”.

Literatura lui V. Voiculescu, atât cea lirică, cât și cea în proză, după instalarea terorii comuniste, atinge apogeul marilor creații, culmile înalte ale artei. Ostracizat, supus la recluziune și sărăcie, chinuit de sciatică, suportând două operații de prostată, cu sabia lui Damocles deasupra capului, că de la o zi la alta va fi arestat și băgat în închisoare, așa cum s-a și întâmplat, în această atmosferă întunecată, tragică – soția grav bolnavă decedase încă din 1946 – poetul a creat capodoperele sale, cântecul său de lebădă: *Ultimele sonete închipuite ale lui Shakespeare în traducerea imaginară a lui V. Voiculescu.* În același timp, scrie și o serie de povestiri cu întâmplări și personaje arhetipale care, depășind condiția strictă a realității, pășesc astfel în lumea fantasticului.

Amintim câteva: *Capul de zimbru, Lostrița, Pescarul Antim, Zahei Orbul,* care îl vor așeza și consolida într-o nouă dimensiune în literatura română. Toate vor fi publicate postum.

Un om de 74 de ani, slăbit și bolnav, pe 8 noiembrie 1958, a fost condamnat la cinci ani de temniță grea și cinci ani degradare civilă. Satrapii comuniști au dispus confiscarea totală a bunurilor materiale personale și l-au obligat să plătească 300 lei cheltuieli de judecată. O sentință ce echivala cu o condamnare la moarte. Până pe 2 mai 1962 a stat în penitenciarele Jilava și Aiud. În timpul detenției, se îmbolnăvește de tuberculoză a coloanei vertebrale, durerile sunt acute, nu se mai poate mișca, imobilizat la pat, drept urmare este eliberat și internat în spital. Boala evoluează, astfel că în noaptea de 25 spre 26 aprilie 1963, se stinge din viață.

Conștient că va fi arestat și că i se vor confisca manuscrisele, poetul a transcris într-un caiet aproape întreaga creație poetică nepublicată, „caietul negru". Aici se află și varianta ultimă a sonetelor, cât și a poemelor mitice. Caietul negru a fost confiscat de securitate în noaptea arestării, pe 5 august 1958. Din ele au fost extrase doar trei poezii considerate „mistice", misticismul fiind un cuvânt incriminat de „democrația populară": pe baza lor s-a constituit capul de acuzare, ca subminare a ordinii de stat. În 1968, caietul negru a fost înapoiat fiului, Ion Voiculescu. Fiecare filă era ștampilată de MAI, dovada că și manuscrisele erau arestate. Caietul a fost păstrat ca o comoară de preț în seiful familiei. În 1973, fiul poetului moare, soția acestuia cheamă un lăcătuș să deschidă seiful, conținutul lui împreună cu manuscrisul au dispărut pentru totdeauna. Totuși securitatea făcuse o fotocopie a originalului. Această fotocopie, abia în 2003 a fost obținută de la Arhivele securității și a servit la realizarea unei ediții de bază, în 2004, fiind considerată cea mai fidelă posibilă, așa cum a finalizat-o V. Voiculescu.

Cele 90 de sonete au fost scrise între 2 decembrie 1954 și 21 iulie 1958, în cea mai grea etapă din viața sa. Intenția poetului era de a scrie 154 de sonete, tot atâtea câte scrisese Shakespeare, sub a cărui înrâurire sau mai degrabă îndemn, inspirație a stat. Dar aruncarea lui în temniță a făcut imposibilă continuarea lor. Și sonetele au avut un periplu tragic. În toată această perioadă, poetul a revenit asupra textelor, le-a modificat, le-a ordonat pe mici grupe sau individual, în diverse stadii de elaborare. Nu le-a considerat niciodată încheiate. Uneori copia special pentru câte un prieten unul dintre sonete și i-l dăruia. Aceste transcrieri erau de cele mai multe ori personalizate: poetul nu numai că alegea textul care i se părea cel mai adecvat potențialului cititor, dar a operat și modificări, care să conțină o aluzie la preferințele sau preocupările acestuia. Oare nu cu aceeași generozitate Nichita Stănescu a procedat cu multe dintre poeziile sale? Unele dintre aceste variante au ieșit la iveală, altele nu. De unde și dificultatea de a alcătui o ediție critică.

Aprecierile critice care au urmat, de data aceasta mai puțin contradictorii, au relevat singularitatea demersului în spațiul literar românesc. Au fost analizate și răs/tălmăcite atât alchimia marilor teme ce gravitează în jurul iubirii, cât și comparațiile cu sonetele Marelui Will. Roxana Sorescu, o exegetă a operei voiculesciene, rezumă sonetele ca emanând „eros și magie în spirit neorenascentist" și adaugă: „Ciclul de poeme intitulat *Ultimele sonete ale lui Shakespeare. Traducere imaginară* [cel de al doilea titlu] este singular în raport cu literatura română, nimic similar nu l-a precedat, nimic nu l-a anunțat, nimic nu l-a urmat până acum. În raport cu autorul, sonetele reprezintă mai mult decât o încununare a întregii opere poetice a lui V. Voiculescu, fiind altceva, de o calitate nouă, diferită față de tot ce scrisese poetul până atunci. În *Ultimele sonete* … se reunesc nu numai toate marile teme existențiale și literare care îl obsedau pe scriitor în anii de singurătate ai împlinirii creatoare, ci și toate experiențele spirituale pe care acesta le trăia cu deplină discreție, dar și cu o forță neîntâlnită la niciunul dintre contemporanii săi". La rândul său, O. Crohmălniceanu afirmă: „Cele 90 de sonete sunt o monografie închinată «paradisului și infernului iubirii»". În prefața la prima ediție, Perpessicius ne spune că avem: „nouăzeci de ostroave, tot atâtea peisagii fastuoase ale unei pasiuni toride, carnală și spiritualizată în același timp." Șt. Aug. Doinaș remarcă în ce constă „anxietatea influenței": „Modelul englezesc i-a sugerat poetului român forma consacrată a sonetului (cu unele abateri de la tiparul englezesc), dialogul imaginar cu persoana iubită (inclusiv caracterul ambiguu: unele sonete par adresate unui prieten, altele unei femei și – mai ales – conștiința de artist a celui care vorbește, dimensiunea creatoare a eului liric."

VORBE ȘI TÂLCURI

I. NEDELEA

CA NUCA-N PERETE

Ca îmbinări de cuvinte caracterizate printr-un grad avansat de fixitate, expresiile (în general, specifice unui anumit idiom, de unde și calificarea lor drept idiomatice) aduc în comunicare o bună parte din necesarul de diversitate lexicală, culoare, expresivitate. Limba română, după cum prea bine se știe, este bogată în asemenea mici nestemate, scriitori foarte importanți promovându-le și exploatându-le cu folos în opere care poartă amprenta geniului lingvistic popular. La rândul lor, specialiști în știința limbii, a căror competență a fost potențată de entuziasmul și pasiunea stârnite de ineditul, frumusețea și subtilitatea înțelesurilor acestor construcții, le-au dedicat cercetări îndelungate și aprofundate, concretizate în lucrări de maxim interes pentru orice vorbitor. Între ei – chiar pe locul de frunte în contemporaneitate – s-a impus convingător un lingvist (regretat cercetător și universitar ieșean) originar din Zvoriștea suceveană, Stelian Dumistrăcel, a cărui operă – cărți, studii, articole etc. – luminează generos domeniul la care ne referim.

Forma oarecum „împietrită” a acestor unități frazeologice, în care componentele se alătură (adesea) surprinzător, nu este străină de valoarea stilistică împrumutată enunțurilor, dar, pe de altă parte, își asociază riscuri, în condițiile tratării superficial „creatoare” a îmbinărilor respective , infidelitatea față de fixitatea lor devenind adevărată trădare a spiritului acestora.

Există însă – trebuie recunoscut - și tentative creatoare (fără ghilimele) de tratare liberă a lor, dar acestea sunt privilegiul celor ce stăpânesc, prin talent, resursele ludico-satirico-ironice ale cuvintelor. N-am parcurs, la vremea apariției lor, urmărind în mod special identificarea unor astfel de prelucrări, textele / cărțile regretatului scriitor ieșean Luca Pițu (din Cajvana suceveană, de origine), dar e sigur că, în cuprinsul lor, vor fi fiind și asemenea perle de condei șturlubatic, apte să adauge farmec în fluxul fascinant al scriiturii. Amintim, în context, câteva reușite în specularea ludică a potențialului expresiv al unor expresii făcând trimitere la titlurile unor rubrici din revista „Dilema” veche (în prezent, pe internet, *dilema.ro*): *nu ca-n perete; pe de altă carte; la fața timpului; libertatea de impresie; regimul artelor și muniților; la răscruce de gânduri...* Varianta originală a acestor sintagme (mai vechi sau mai noi) e ușor de identificat. Ar mai fi de menționat și cazul unui personaj public (prezent și în spațiul publicistic și politic), acesta speculând o coincidență oferită de propriul nume pentru a-și sugera (cam ostentativ), prin videoclipuri aflate pe internet, atuul sinceității și al atașamentului față de adevăr(uri): „*Ce-i în Gușă, și-n căpușă*”.

Întorcându-ne la nesocotirea (fără intenție și fără har stilistic) a fixității expresiilor, ar fi de subliniat că alterările / trădările / deraierile se produc, în domeniul vizat, fie din lipsa unui bun simț al limbii, fie din neștiință și superficialitate, fie prin eșecul unei încercări de tratare ludică a construcțiilor cu pricina care ajung să sune...*ca nuca-n perete*. În citatele următoare, colectate în vreo două etape de lecturi cărora li s-a asociat căutarea / „vânarea” unor cazuri ilustrative de expresii astfel alterate, cauzele stângăciilor sunt cam de natura celor mai sus enumerate...

●„pentru marinari, creșterea apelor Dunării este *mână cerească*” (într-o știre, cu pronunție clară, la B1TV, 17 martie 2018). Expresia *mană cerească* a fost interpretată de cititorul unui text (probabil) fără diacritice drept „mână cerească” (poate și sub influența unei asocieri de tipul ”mână divină”). *Mană* (cu sensul religios „hrană miraculoasă pe care Dumnezeu o trimitea din cer în fiecare dimineață izraelienilor în deșerturile Arabiei”, însă și cu alte înțelesuri mai apropiate sau mai depărtate de cel religios) are mai multe variante de proveniență, existând un asemenea cuvânt, din motive lesne de înțeles, în slavă, greaca modernă și în latină. Iată și alte mostre similare, pentru care e greu de stabilit dacă utilizarea cuvântului *mână* are drept cauză ignoranța sau intenția de a sugera „intervenția divină”, în general: „este *mână cerească* pentru locuitori” (stirilekanald.ro, 26 septembrie 2023); „pentru un actor, asta e *mână cerească*” (ciao.ro, 16 aprilie 2023). ●„În momentul în care *a venit discuția* despre anumite dispoziții...” (evz.ro, 19 martie 2018); „iar acum *a venit discuția* partajului” (spynews.ro, 6 martie 2024). Expresia consacrată este „*a venit vorba*”, aici potrivindu-se, mai degrabă, „discuția a ajuns la...”.

●„Nu a mai rămas *piatră întoarsă pe dos* și cu toate acestea nu l-am dovedit” (adevărul.ro, 20 martie 2018). Formularea este derutantă sau chiar confuză. Ea pare să pornească de la expresia „a nu rămâne piatră neîntoarsă”, care sugerează minuțiozitatea unei căutări / cercetări.

●„complimentându-l că a slăbit și *ridicându-i la fileu întrebări* de genul <<Așa este că?>>” (adevărul.ro, 18 martie 2018); „i *s-a ridicat o întrebare la fileu*” (sport.ro, 1 iulia 2023); „mi-*a ridicat la fileu această provocare”* (start-up.ro, 20 februarie 2024). În expresia consacrată în lumea voleibaliștilor, „*a ridica mingea la fileu*” (cu sensul știut: „a crea condiții favorabile cuiva”) ar putea fi schimbat doar *fileu* cu *plasă*, dar cuvântul *mingea* nu poate lipsi (înlocuirea cu sinonimul *balonul* ar fi totuși de acceptat).

●„Mi-am spus că ar fi fost, într-adevăr, unele lucruri trăsnite, altele *tunate (și adunate*, gen), idei fără orizont” (gandul.info, 21 martie 2018). Expresia „a tunat și i-a adunat” este forțată către o variantă cu referire abstractă, reunind adjective (participii). Chiar dacă acel *gen* adăugat în paranteză ar putea indica o intenție ironică, transformarea expresiei consacrate conduce la un...rateu.

●„tu *îmi cauți bețe-n roate*”; „nu ți-*am căutat bețe-n roate*” (în emisiunea ”Mireasa” de pe Antena 1, 11 martie 2024). Două expresii diferite – *a băga bețe-roate* și *a căuta nod în papură* sunt „amestecate” neglijent.

●„s-*acoperi basmaua pe țambal”* (Antena Stars, 17 martie 2024) devine o variantă confuză pentru „ *a pune batista pe țambal*”.

●„Dar *trăgând turta pe spuza profesiei mele*, mă tem că le revine scriitorilor...” (romanialiterara.com, nr.11, 2024). E greu de înțeles, dat fiind locul apariției, cum s-a ajuns aici de la expresia consacrată „*a trage spuza / cenușa pe turta sa”*.

Dacă am încerca să apreciem nivelul de expresivitate și rezistența în timp ale expresiilor cu vechime, în comparație cu cele noi (fiindcă, e cunoscut că, în domeniu, creativitatea funcționează perpetuu), acestea din urmă ar trebui plasate în plan secund. Ca argument, la îndemâna judecății oricui, prezentăm două liste – doar ilustrative, nu suficient de bogate: pe de o parte – *a ajunge cuțitul la os; a bate apa-n piuă; a da bir cu fugiții; a bate la ochi; a lua la trei păzește; a lua la rost; a se culca pe-o ureche; a fi într-o ureche* etc.; pe de altă parte, fără a „coborî” în argou, ci numai la nivelul limbajului colcocvial, unde sunt destul de frecvente – *a lua poziția ghiocelului; a pune nordul pe busolă* (a se dezmetici); *a fi țiplă; în secunda doi; cu subiect și predicat; a-ți da cu virgulă; a veni la pachet cu; schimbare cu 180 de grade* (care devine foarte des, în mod absurd, *cu 360 de grade*,); *la împinge tava; a veni la pachet; pe repede înainte* etc. De altfel, este evident că unele dintre acestea din urmă se apropie mai degrabă de categoria locului comun și a șablonului.

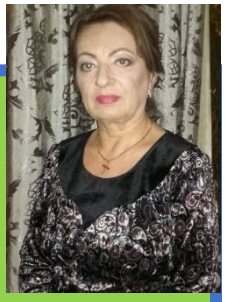

SIRENA

Cu ochii verzi, sirena privește
Freamătul nocturn al portului
Pe stânca albă de calcar,
Și-a răsfirat părul de alge.

Ar vrea să coboare printre oameni,
Să danseze, îndrăgostită de tânărul
Cu plete negre,
Care cântă, ciupind corzile chitarei,
Înconjurat de fete blonde,
Cu picioare zvelte.

Dar coada de pește
O ține prizonieră în ape.

Inima se aprinde în pieptul de fecioară,
Simte, în tălpile visate,
Mătasea nisipului și a ierbii,
Pe care nu le-a călcat niciodată,
Și suspină văzându-i îmbrățișați.

Un val verde izbește stânca,
Chemând-o în lumea lichidă!
Înoată spre peștera scoicilor,
Ce strâng la piept perlele negre,
Și adoarme tristă,
Cu pisica-de-mare încolăcită alături!

Numai Luna și stelele luminează nemărginirile!

Elena STROE-OTAVĂ

PUNCTE DE VEDERE

Divina dulceață a liricii shakespeariene

Când spun „lirică shakespeariană”, am în vedere cele 154 de sonete ale mereu tânărului Will pentru cultura universală („cel mai mare poet englez din toate timpurile”, după corecta apreciere a lui Ion Frunzetti, prefațatorul volumului *Sonete* din 1966 – Ediția a II-a, Editura Tineretului, și excepționalul traducător al celor 86 de sonete care sunt incluse în volumul de față), nicidecum piesele de teatru (37 în total), scrise între anii 1590-1612 și considerate „drept culmi ale creației dramatice și literare universale”.

Dar nu pentru că a scrie, pe urmele atâtor exegeți, despre dramele istorice (*Richard III, Henric IV, Henric V, Henric VI, Iulius Cesar, Coriolan, Antoniu și Cleopatra* etc.), despre marile tragedii (*Romeo și Julieta, Hamlet, Macbeth, Othello, Regele Lear*) și despre comediile lui W. Shakespeare (*Nevestele vesele din Windsor, Visul unei nopți de vară, Îmblânzirea scorpiei, Neguțătorul din Veneția* etc.) ar fi curată pierdere de vreme, căci orice punct de vedere personal și consistent este bine-venit, ci fiindcă sonetele îi permit cititorului „să verifice cum sună peste veacuri, în ele, autenticitatea unei gândiri și a unei simțiri puse la grele încercări într-o zbuciumată viață de om excepțional și în pragul unui veac de asemenea ieșit din comun”. În plus – ne spune Ovidiu Drîmba în *Literatura universală* (anii III-IV uman, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1976) – pentru că „sonetele lui Shakespeare, luate în totalitatea lor organică, s-ar putea spune că alcătuiesc cea mai înaltă operă lirică a întregii perioade a Renașterii”.

Însă, mai înainte de-a intra în biografia lirică a poetului (se presupune că decepțiile acestuia în dragoste, înșelat de iubită, au generat sonetele), cuvine-se să ofer două lămuriri:

1)Ion Frunzetti, alături de Sorin Mărculescu, Mircea-Aurel Buiciuc și alți vrednici tălmăcitori din diverse limbi în limba română, este un remarcabil traducător nu numai din engleză, ci și din spaniolă (împreună cu Edgar Papu, a tradus în anul 1969 *Iscusitul hidalgo Don Quijote de la Mancha*), franceză și rusă, tuturor acestor excepționali truditori, eu – în articolul *Exemplaritatea nuvelisticii cervantine* (nov. 2015) – aducându-le următorul omagiu: „a doua precizare îi are în vedere pe toţi acei înzestraţi traducători, care prin pasiune şi iscusinţă fac să nu se adeverească spusa italiană *traduttore traditore* (traducătorul e trădător) – Sorin Mărculescu, impecabilul traducător al *Exemplarelor* (cu aceeaşi competenţă şi dăruire l-a tradus în limba română şi pe dificilul Baltasar Gracián), respectiv formidabilul cuplu Ion Frunzetti-Edgar Papu, inegalabili tălmăcitori şi comentatori ai isprăvilor lui Don Quijote”;

2)Trăind în epoca elisabetană (perioada domniei Elisabeta I – a doua jumătate a secolului al XVI-lea și începutul secolului al XVII-lea) sau a *teatrului elisabetan* (sinteza dramei populare engleze și a concepțiilor umaniste), când teatrul cunoaște o imensă popularitate („niciun oraș din Europa n-avea atâtea teatre ca Londra, ne asigură Ovidiu Drîmba) prin creațiile lui Christopher Marlowe, Ben Jonson, Thomas Kyd, George Chapman, John Marston, Philip Massinger, John Webster, John Fletcher și John Ford, este adevărat că W. Shakespeare „a prelucrat piese scrise înainte de alții”, tuturor dându-le „o structură nouă, profunzime de gândire, o bogăție de idei și o formă atât de înaltă, încât modelele vechi au fost date uitării” (O. Drîmba), marea lui faimă îndemnându-i pe editorii avizi de câștig să-i atribuie piese scrise de alții, dar nu-i adevărat că cele 37 de piese n-au fost scrise toate de el, sau – mă rog – nu-i adevărat atâta timp cât, în cultura engleză și universală, este intens dezbătută chestiunea posibilității/imposibilității ca „unul dintre cei mai mari scriitori ai tuturor timpurilor” să-și fi scris copleșitoarea operă în doar 22 de ani, după care să se retragă în Stratford-on-Avon, orășelul lui natal, unde după patru ani se stinge din viață la vârsta de 52 de ani.

Vasăzică, ne informează Ion Frunzetti în *Cuvânt înainte* la volumașul cu cele 86 de sonete, „Deziluziile sale în dragoste și în căsnicie, în viața obștească și în cea privată îl azvârl în preajma anului 1590 în lumea prost famată a actorilor” (primele trupe de actori profesioniști datează în Anglia de la sfârșitul secolului al XV-lea), fapt pentru care tânărul Shakespeare merge la Londra, unde – în jurul anului 1600 – „existau douăzeci de companii cu trupe și localuri permanente”, printre care și teatrul *Globe*, unde, la început, poetul se angajează și joacă, apoi, grație talentului și interpretării remarcabile, devine membru permanent al trupei (trupă distinsă în 1603 cu titlul de „slujitori ai maiestății sale”), pe urmă acționar, coproprietar și director.

Dar cum profesia de actor cerea la vremea respectivă și talentul de a scrie, mai întâi Shakespeare prelucrează piesele altora, apoi își câștigă faima de mare autor dramatic, „încă din primii zece ani de actorie” (I. Frunzetti).

Până la 1600, ceea ce înseamnă prima perioadă din creația shakesperiană, ne înștiințează în continuare prefațatorul, „predomină o concepție optimistă, chiar dacă episodic pesimismul își marchează prezența”. Toți comentatorii operei shakespeariene sunt de părere că, după anul 1601, marele dramaturg și poet devine „de un pesimism marcat, în urma unei experiențe personale, legate și de intrarea în conflict cu monarhia a grupului de umaniști ce-l patrona și proteja” (bunăoară, moartea contelui Essex și dizgrația multora dintre prietenii acestuia, bănuiți de părtășie la complotul pus pe seama acestui general, periculos pentru tron prin popularitatea de care se bucura), și că „Sonetele (...) sunt, în mare luate, mărturia procesului acestuia de trecere de la o concepție a unei armonii sociale la o concepție care subliniază ireductibilitatea contradicțiilor lumii” (Ion Frunzetti).

Sonetele, într-o structură de trei catrene (cu rime încrucișate – abab, cdcd, efef) și un distih (rimat gg), au fost publicate prima dată în anul 1609, se pare că fără învoirea autorului, după ce – ne face cunoscut prefațatorul – „mai bine de un deceniu se ferise să le dea circulației altfel decât în manuscris, într-un cerc restrâns de prieteni și prețuitori”, pentru a nu-l compromite pe Henri Wriothesley, conte de Southampton, „protector și prieten intim al poetului, curtean puternic, ce putea interveni să pună la index ediții literare neagreate și care n-ar fi avut nicio dorință să se vadă comentat public în sonetele dedicate lui de cel căruia îi furase iubita”.

Cu totul altfel stau lucrurile cu poemele lirice *Venus și Adonis*, respectiv *Lucreția* (departe de valoarea artistică a *Sonetelor*), scrise de Shakespeare în perioada 1593-1594, pe vremea epidemiei de ciumă ce dusese la închiderea teatrelor, poeme care văd de îndată lumina tiparului și sunt dedicate în mod special contelui de Southampton.

Prin urmare, marele Will n-a avut niciun amestec nici în ceea ce privește așezarea sonetelor în volum (ordinea nu-i cronologică sau măcar logică) și nici la tipărirea lor de către editorul Thorpe, „soi de librar-rechin, din spața căruia existau mulți în epoca aceasta, în care și piesele erau considerate proprietatea trupei ce le juca” (I. Frunzetti).

Inspirat de cei doi ibovnici trădători, Shakespeare are, totuși, puterea moral-spirituală, dictată de forța prieteniei sincere, să treacă peste durerea provocată de aceste mârșav afront: îi dedică „omului numai lumină” un număr mai mare de sonete decât oacheșei iubite/„dark lady” (pesemne o actriță, egala lui în plan social), e adevărat, nu la fel de valoroase ca cele închinate ei, ba chiar își strigă iertarea, „luându-și asupră-și, manifest, orice vină, cu o mărinimie care ar fi putut fi, desigur, primită cu mai multă bunăvoință, dacă ar fi venit din partea unui egal” (I. Frunzetti).

Iar Wordsworth, într-un celebru sonet din 1815, spunea despre sonetele lui Shakespeare că sunt cheia cu care acesta „inima-și descuie”, împreună – completează traducătorul și prefațatorul – cu „inimile cititorilor din toate timpurile și de oriunde”.

Desigur, temele cele mai frecvente ale sonetelor sunt Iubirea („Eu nu cred că sunt piedici la unirea/ A două inimi ce cedință-și țin;/ Iubire-adevărată nu-i iubirea/ Ce piere când în cale-i piedici vin...”; „Pot fi deci fericit, iubind, iubit!/ Căci neclintind nimic, nu sunt clintit.” – Sonetul XXV; „Mi-e ziua noapte, cât n-o să te vadă./ Și noaptea zi, când visul mi te-arată.” – Sonetul XLIII; „Iubirea-ți mai de preț mi-e și mai sfântă/ Decât averi, ori rang, ori strai, ori nume./ Nici șoimi, nici câini, nici caii nu mă-ncântă:/ De tine-s mândru cât de-o-ntreagă lume.” – Sonetul XCI) și frumusețea naturii, în chip firesc asociată dragostei („Tot ce-i frumos am vrea să n-aibă moarte: /Și trandafirul vrem să dea boboc,/ Ca viața lui s-o ducă mai departe/ Urmașul, când e-ajunsă la soroc.” – Sonetul I).

Dar tot Shakespeare așază Iubirea deasupra forței nimicitoare a timpului, astfel înveșnicind-o („Când văd materia schimbând cu rândul/ Viața-n gunoi și-n viață gunoirea./ Ruina tuturor mi-aduce gândul/ Că timpul va să-mi ia cu el Iubirea.” – Sonetul LXIV), iar în formidabilul Sonet LXVI (îl redau în întregime), el exprimă înseși „dezamăgirile umaniștilor vremii” (O. Drîmba), necruțător loviți de mulțimea relelor lumii de-atunci: „Scârbit de toate, tihna morții chem:/ Sătul să-l văd cerșind pe omul pur,/ Nemernicia-n purpuri și-n huzur,/ Credința-marfă, legea sub blestem,/ Onoarea – aur calp, falsificat,/ Virtutea fecioriei târguită,/ Desăvârșirea jalnic umilită,/ Cel drept, de forța șchioapă dezarmat,/ Și arta sub călușe amuțind;/ Să văd prostia – dascăl la cumințI,/ Și adevărul - «semn al slabei minți»,/ Și binele slujind ca rob la rele./ Scârbit de tot, de toate mă desprind:/ Doar că murind, fac rău iubirii mele”.

G. PETROVAI

Ieșirea din labirintul secretelor

Tudor CICU

Debutul elevei liceene Bianca Andreea Nica, cu primul volum din ***Glasul iubirii și al răzbunării – Prăpastia dintre noi*** (apărut la ed. *Alchimia Cuvântului*, 2023), a survenit în ultimul an de școală gimnazială, astfel că volumul al doilea ***Glasul iubirii și al răzbunării – Soarele strălucește a speranță*** (ed. *Alchimia Cuvântului*, 2024/ a 205 pag.) nu apare din neant, ci este rezultatul unui proces migălos continuat, iată, la doar un an după acel debut. Cartea este scrisă, mai degrabă, undeva la granița dintre real și posibil, la granița dintre imaginativ și viața reală, lăsând viața să curgă într-un cadru la limita firescului, acolo unde cu ceva har scriitoricesc ar putea avea loc și acea intruziune a supranaturalului în lumea reală. Magia, evenimentele fabuloase din viața celor câteva personaje care duc discuția spre un deznodământ polițist și narează evenimentele poveștii din sfera fantasy, sunt elementele comune acestor lumi imaginare și acestui gen de scriere, care presupune multă imaginație. Beneficiind de forța imaginației, poveștile gen *fantasy* sunt înconjurate de un mister care, mai mereu, întreține personajele în fel și fel de intrigi, miza urmărită rămânând în sfera tipologiilor umane cărora le oferă o atenție deosebită. Este un mod ingenios prin care se dă sens acțiunii și justifică fanteziile autoarei, ce țese și cititorului o poveste captivantă, punând în personajele sale pasiune, dragoste, durere și întoarcere din adolescență la copilărie. Lectura acestui al doilea volum îți oferă prilejul de a intra în labirintul secretelor de familie din viața a două surori gemene (Elisa și Isabel), cândva abandonate de mici unei mătuși dubioase. Dacă în primul volum autoarea ne prezenta o narațiune fantastică, un fel de cronică indirectă a unei familii aflate concomitent în lumea unui trecut misterios, pentru a pătrunde în lumea complicată a narațiunii de față, cititorul va trebui să se despartă de percepția unui realism-magic a realităților spațio-temporale din prima parte a narațiunii, pentru a descoperi în cea de-a doua parte a poveștii secretele tuturor personajelor participante, atât în primul volum cât și cel de față.

În fapt, avem aici o poveste a cărei scriitură e mult înrudită cu tablourile cinematice, astfel încât cititorii să se poată raporta exact la tipul de personaj descris în aventura acțiunii, întrucât conține multe dialoguri scurte, cu pasaje descriptive ale unor locuri stranii și treceri rapide de la o secvență la alta, pentru a reda, în final, o narațiune din lumea fantasy, o poveste la limita bizarului și al imaginației. În acest labirint al scrierii ficționale, autoarea noastră este o ființă mult prea lirică ce-și trăiește cu intensitate acea realitate concretă, atemporală sau veșnică, țesută din și prin desfășurarea acțiunii ori neverosimilul poveștii, iar întâmplările ce par turnate într-un cadru-poveste, sunt încet-încet împinse până acolo unde deține și aura spațiilor sale imaginare.

Glasul iubirii și al răzbunării – Soarele strălucește a speranță este scris după principiul fragmentarismului, sub forma unor relatări directe ale eroilor narațiunii, mai exact, sub forma unor scenete cinematice, unde capacitatea de fabulație a autoarei iese în evidență. Cartea are trei părți distincte: 1. ***Lacrimi de cristal***; 2. ***Roboți cu suflet***; și 3. ***În pași de dans printre stele***. La toate, însumând un prolog, 28 de capitole și un epilog, după principiul reconstituirii întâmplărilor palpitante la care au participat eroii cărții. După fiecare segment narativ, micuța autoare adaugă încă o scenă care să conducă la întregirea poveștii.

Prăpastia dintre noi (primul volum) începea cu un prolog lămuritor asupra soartei celor trei copii (Elisa și Isabel, surorile gemene, împreună cu frățiorul ceva mai mare, Răzvan) care, în urma concedierii mamei și poverilor strânse de la neplata facturilor, sunt nevoiți să fie încredințați spre creștere, mătușii Matilda. Pe lângă alte personaje ce se alătură acțiunii, în scenă era introdus *Asasinul fantomă,* un personaj fantomatic ce pare a deține taina unor fapte vechi și complică lucrurile, dar mai apărea din pușcărie și Colin, primul iubit al Siminei (una dintre fetele Matildei) și se pare că avea în plan o dorință de răzbunare, iar lucrurile se complicau. Elisa și Ștefan porneau împreună la aflarea misterului, ca doi adevărați detectivi și în cele din urmă ajung la o femeie ciudată, Selena, care trăia într-o peșteră lugubră, undeva pe sub pământ. Cei doi aveau să afle că aceasta e opera mătușii Matilda, zis Angelina. Scenele se derulau cu rapiditate, de la emoția nunții Siminei la moartea acesteia și a lui Michael, împreună cu alți doi, Albert și Teresa. Apoi avea să urmeze dispariția Isabelei, sora geamănă a Elisei. Apărea și Giuliana (sora Siminei și fata Matildei), împușcată de un vânător și adusă pe brațe la spital de Miron. Asistăm în final la moartea Elisei? Sau Selena, care o *ucide*, e mama adevărată a Elisei?... (suspans!) De aici încep desfășurările narațiunii din volumul de față: întrucât Ștefan este înștiințat printr-un telefon că Elisa a fost înjunghiată de Selena cu un cuțit, el o duce urgent, cu mașina, la spital. Evenimentele se precipită la spital, unde Elisa se zbate între viață și moarte. Evenimentele, la spital, se precipită ca în romanele polițiste. Tot aici află

(într-o discuție ciudată între două femei în pădurea din fața spitalului) că Jessy este fiica dispărută a lui Colin (dovedit acum ca *Asasinul fantomă*). Reapare trezită dintre morții de la morgă, Giuliana (împușcata din vol I). Cea care o aduce și o convinge să li se alăture cuplului răzbunător Colin-Savannah (împotriva Matildei), nu-i nimeni alta decât Isabel, sora dispărută a Elisei. Dar de ce împotriva Matildei? E întrebarea momentului. Acum Elisei, adusă de Ștefan în casa acestuia, i se arată o nouă cale de a ajunge la secretele Matildei printr-un nou mesaj primit de la *Asasinul fantomă*. De aici încolo secretele eroilor încep să iasă la iveală.

Când lecturasem prima parte a cărții, bănuiam că vom afla toate astea într-o carte viitoare. Că volumul are ceva din amprenta unui suprarealism cam în cheia *artei magice* a lui Salvador Dali. Când apare câte un personaj nou, venit să se implice în atmosfera acțiunii, când altul dispare, ca într-un joc de puzle. Sau câte ceva din esența unui mod de a nara a scriitoarei Henriette Yvonne Stahl, având în vedere numărul mare de personaje implicate în aceeași poveste și intriga dintre ele. Bianca Andreea Nica face parte dintre tinerii autori care pătrund în acest labirint al scrierii ficționale și se dovedește o ființă barocă, pe care o cred capabilă de a scrie o poveste sofisticată în stilul realismului magic, cu fantome-fantasme și întâmplări petrecute în ținuturi vechi, cu personaje reale, dar îmbrăcate în vestimentație cât mai pompoasă. În scriitură, ea este o ființă destul de lirică și își trăiește cu intensitate acea realitate concretă, atemporală sau veșnică, țesută din și prin desfășurarea acțiunii ori neverosimilul poveștii. Or, lucrurile acestea ficționale, turnate într-un roman-poveste, sunt împinse până acolo unde autoarea este stăpâna spațiilor sale imaginare. Și aceasta nu poate fi decât scena finală din casa Matildei, unde și are loc o altercație, mai ceva ca în filmele polițiste, între nocturnii vizitatori Isabel, Elisa, Ștefan, Giuliana, Colin și Savannah pe de o parte și vicleana Matilda, pe de altă parte, totul culminând cu moartea ultimei sosite. Iar scena din camera obscură unde are loc incidentul final și *scoaterea la iveală* a secretului din trecutul Matildei, precum și evenimentele din epilogul lămuritor, va da, până la urmă, satisfacție și cititorului.

Vocaţia de a îmbina epicul şi liricul (atât de intuitiv şi natural) nu poate să fie decât o vocaţie de truditor al scrisului, care nu vine la comandă atunci când narezi o poveste imaginară, fiindcă trebuie să ai maturitatea și claritatea mesajului cât și acea pasiune crescândă pentru a nara o *realitate* reconstruită pe imaginație, așa cum Bianca Andreea Nica ne-a dovedit-o în această carte. Iar ca o concluzie, ceea ce fascinează la micuța autoare Bianca Andreea Nica este capacitatea (încă de la această vârstă a adolescenței) de a varia discuția de la un personaj la celălalt și, mai mult decât atât, naturaleţea cu care personajul narator preia povestea de unde rămăsese celălalt, totul fiind făcut unitar, într-un concept de metamorfozare a naratoarei care își schimbă punctul de vedere asupra desfășurării acțiunii în funcție de personajul pe care îl adaugă la statutul de narator. Fiindcă a scrie, mai cu seamă proză, e nevoie de multă viață, de multe trăiri pe toate planurile. Iar ***Soarele strălucește a speranță*** este o carte de aventuri fantasmatice cu final polițist, cititorul fiind așteptat să se pronunțe.

ce noapte e asta...

Tudor Cicu

ce noapte e asta, de ce pun eu scara
și-aștept de la tine s-aud cam ce crezi,
când ninge de-o vreme din zori până seara
și nu crezi frumoaso povești cu zăpezi?
măcar de ar trece și troici ca-n siberii
în cântec de-armonici, ori chiot pe drum
ce-n trap mână caii prin vaste imperii
un unchi de prin Cehov, vestit de acum.
și simt cum ți-e teamă, că-n vis deocamdată
dau piept cu nămeții, dar singur când spun,
(cu luna deasupra, de pari speriată)...
că prea mari speranțe ca Dickens nu-mi pun!
la vise pun scara și aștept să-mi înșiri
a cui stea s-ar opri acuma din mers
când privești de la geam și pesemne te miri
cum zicea că ninge Bacovia-'n vers.

PROZĂ

CONSPIRAȚII

Gh. POSTELNICU

JAN ZIGU trebuia să-i spună lui Valentin Balotă un lucru foarte important. De când se cunoscuseră, aprecia la acest tip lipsit de ambiţie şi răsfăţat, un fel de frate mai mare, înalt şi suplu, cu ochii de păpuşă care spune „mama”, faptul că îşi păstrase virtutea şi demnitatea fără eforturi suplimentare, ceea ce nu era cazul său, care doar în clipele de mare inteligenţă arăta aceste calităţi. Dacă l-ar fi întâlnit în urmă cu 10-15 ani, alta ar fi fost situaţia. Rupe un ciorchine de căpşunică, un strugure negru şi parfumat. Boabele, ca pluşul. Sparge mai mult în dinţi două, trei, patru, apoi începe să se zbată în el însuşi ca o pasăre care s-a înecat cu un grăunte prea mare. Strugurii n-aveau nicio vină. Care-i problema cu mine? Trăiesc după voia lor, muncesc la ordinul lor, duminica şi toate sărbătorile,supraveghind elevii şi adunând alături de ei prune, porumb, fructe de pădure, sticle şi borcane, fier vechi, minţind, înjurând, mârâind. Casa memorială, clădirea şcolii şi curtea semănând cu un padoc, sălile de clasă sinistre, drumul plin de pietre, vântul care bate numai din faţă, viscolul nemilos mi-au făgăduit iubire veşnică şi vor să mă ţină prins în satul Bădila. Îşi clatină capul spre stânga şi spre dreapta. În acest timp scoate de câteva ori sunetul *psî!*

—Trebuie să fac ceva. Am aşteptat atâta vreme…, spune, scăpând dintr-o singură înghiţitură de dumicatul din gâtlej.

Faptul că putea petrece o duminică pe placul său era o adevărată răzbunare. Mai întâi dorea să reia începutul părţii a doua a lucrării, acolo unde toţi aşteptau ca el şi ea să cedeze puterea în mâinile fiilor. Încercase şi altădată, dar ideile nu se legau. E prea mult? Mă apasă ceva? Să recapitulez: în timpul congresului bătrânul activist a vrut să spună că, dar nu a fost lăsat să spună , el a zis lăsaţi-l să spună, toţi au început să huiduie, apoi să aclame în picioare. Unul şi cu unul şi cu altul l-au implorat să nu-i părăsească şi să fie faraonul lor până la moarte. Începu să scrie. Masa de la fereastră rivaliza cu cea din bucătărie: farfurioare, ceşti, borcanul cu zahăr. Norii, agăţaţi de casă şi de stâlpi. Prin copaci mai sunt frunze, pe lângă garduri iarba păstrează reflexe verzui. Un curent de aer, o răbufnire de vânt, trânteşte poarta de la drum. Toamna se schimba în iarnă doar în calendar. Nu mai simte nicio tragere de inimă să lucreze. S-a săturat de decepţii. Închide bloc-notesul. Îl ascunde în cutia cu orez. Aici nu-l găseşte nici dracul! În 15 minute ajunge la Valentin şi stă pe scaunul cu spetează.

—Am belit-o!

—Suntem partea pasivă a Europei.

—Mămăligă şi terci.

—Bâzâim ca nişte aparate electrice demodate.

Dialogul a continuat până când s-au format scântei la contacte, iar mirosul de sulf s-a împrăştiat peste tot.

—Un scurtcircuit adevărat nu este posibil, a conchis Valentin, gândindu-se că ar fi cazul să schimbe vorba.

—Semne de îngrijorare există. Activiştii sunt trimişi pe teren în fiecare zi. Instruirile se ţin lanţ.

—Le citeşti frica pe chip.

—Nici lor nu le face plăcere să fie bătuţi la cap.

—Săracii! Cei mici speră să ia locul celor mari.

—E prea de tot. Unii secretari de partid coordonează adevărate servicii sexuale. Dacă-i cade vreuna cu tronc şefului, se fac luntre şi punte ca să i-o ducă în pat.

—Se vorbeşte de cabane de vânătoare, de case de protocol.

Despre toate astea se vorbea în tren, la cozi, la benzină. Oamenii foloseau cuvinte singure sau legate, cuvinte blânde sau aspre, exprimând nădejdea, îndoiala, rugămintea, porunca, linguşirea, însoţeau cuvintele de zâmbet, de gesturi, de stropi de salivă, de mirosul tutunului. Cuvintele ieşeau din guri fără dantură, ca şi printre buze frumoase, în orice moment al zilei, dar mai cu seamă în tura de noapte, cu măsură, cu patimă, umil, ameninţător. Toate îl duceau pe român doar în apropierea ţintei visate, pentru că cineva le schimbase puţin direcţia, şi cuvintele, ca și oamenii, erau cocoşate, suferind de boli ale coloanei vertebrale. Da, vorbele schimbaseră de atâtea ori traseul stabilit de gândire, şi cei doi bărbaţi recunoşteau asta. Cine însă devia direcţia vrăbiuţei zgribulite care în ultima clipă a renunţat la pomul din stânga şi îl alege pe cel din dreapta? Dar acel motănel buburos de ce nu pleca din mijlocul şoselei, putând fi lovit de o maşină?

—Ei bine, ce-ai vrea? Un înger în comitetul central? Te-ai gândit ce-ar păţi?

—L-ar omorî cu ranga.

—Nu cu ranga, cu plutoniu 200.

—Sau l-ar interna într-o secţie de psihiatrie cu gratii la ferestre.

Ce vorbeau erau tâmpenii, încercând să se agaţe de o iluzie în timp ce fugeau de ea. A te elibera, a trăi, a călători, erau adevăratele idei în numele cărora spuneau toate astea. Se priveau pe ei înşişi situându-se într-o lume mai bună. Desigur, nu puteau vorbi liber la serviciu, acasă, cu vecinul, cu şefii, dar rămânea un fapt care nu putea fi negat. Eu sunt Jan Zigu, tu eşti Valentin Balotă. Nimeni nu e celălalt. Colegii de muncă? Vioi, râzând des şi zgomotos, exprimându-se în construcţii scurte şi preţioase, atacând pe alţii în discursuri lungi, se socoteau agreabili şi inteligenţi, dar mai mult de atât, nu puteai conta pe ei.

Jan Zigu continua să stea pe scaunul cu spetează, cu bucile lui de ţăran din Goideşti, şcolit, cu buzele groase şi ochii şterşi, cu părul sur ca o coamă de cal. Îl simpatiza pe Valentin pentru mintea lui ascuţită, o comoară scoasă la vedere atât de rar, pentru că matematicianul vorbea puţin, încât, ascultându-l, nu se mai întreba dacă ce aude este adevărat. Aduse iarăşi vorba despre incidentul din congres. Bătrânul ilegalist chiar avusese o astfel de intervenţie? Stăpânii voiau să lase impresia că ascultă şi alte puncte de vedere. Lui, ce puteau să-i facă? Să-l ţină sub urmărire, să-i asculte telefonul, să-i oprească din când în când apa caldă. Nu-i puteau nici vindeca , nici agrava prostata, ulcerul, durerea de oase. Nu îndrăzneau să-l aresteze. Era un fondator. Toţi îşi începuseră ascensiunea sub ochii lui. Pe prispă, Jan Zigu îşi însoţea explicaţiile cu lovituri de pumn aplicate nucilor fragede. La mirosul vitaminei A, nările se dilatau, globii oculari se umeziră, deşi revoltat reuşea să-şi păstreze aerul bonom. Degetele grăsulii, unghiile tăiate rotund.

Discuţia îl făcea pe Jan Zigu să se simtă mai bine. Valentin zâmbea vag şi îl aproba, dând din cap fără oprire. Mireasma strugurilor grei. Se hotărî să abandoneze aerul acela de ascultător total, care îi schimba ridurile de pe frunte în zbârcituri severe. Umple-ţi gura cu boabe aromate, Jan Zigu, spune Valentin în gând, şi nu visa cai verzi pe pereţi. Eşti un adept al dezgheţului politic, al socialismului cu faţă umană, ce mai, dar nu vom schimba nimic fără americani.

Toamna încerca să plece o dată cu ţipătul gâştelor sălbatice, dar, până când vântul nu-şi va schimba direcţia, ştia că nu avea să se întâmple. Deasupra acoperişurilor prăfuite, cerul posac.

—Trecem şi peste asta. O scoatem noi la capăt.

—Te salut, popor român, dar nu te iubesc, pentru că ai fost un fraier. Când a spus în congres că vrea să plece, trebuia să plece, dă-l în brânză. În 2000 de ani am fost duşi de nas de atâtea ori.

—Fiecare generaţie cu naivitatea ei.

Valentin era de părere că orice om are un teanc de legende, aşa că nu se putea plânge că ascultă din nou întâmplarea petrecută în Sala Palatului, cu toate că poveştile oamenilor nemulţumiţi sunt lungi şi plictisitoare. În sfârşit, Jan Zigu se ridică în picioare. La supărare, unii nu pot sta aşezaţi, simţindu-se prinşi într-o cursă. Nu-i de mirare că încep să le tremure mâinile.

—Când a spus că s-ar putea retrage dacă asta vor, a încercat cineva să-l oprească?

—Toţi. „Nu se poate să ne lăsaţi”. Probabil că se uitau la el, cancerul îi săpase albii adânci în jurul ochilor, şi pe faţă, pete şi negi. Pac! într-o zi punem capacul pe sicriu şi îl ducem la mausoleu, dar de ea nu ne scapă nici dracul. Trăieşte o sută de ani. El singur o mai potoleşte pe Lenuţa Briceag.

Acum se aşază şi dă din cap în aşa fel încât gâtul pare înghiţit de coşul pieptului masiv şi de omoplaţii de muntean.

—Tot ce vrea el, e ca lumea să-l iubească, să-l aclame şi să-l iubească.

Ochii lui deveniseră mai întunecaţi, buzele i se strângeau. Pe faţa lui Valentin apăru o anumită simpatie, dar nu faţă de cel care se agita lângă el, ci faţă de bătrânul analfabet, despre care, iată, afla că avea adenom de prostată, iar fiul cel mic, haiducul din Sibiu, început de ciroză. Jan, musafirul, zise:

—*Hombre,* nişte manifeste, ceva, putem şi noi să facem.

—Doar noi doi?

—Nu poţi avea încredere în nimeni. Le împrăştiem în faţa magazinelor, prin tren.

Dinspre Sărăţel se ridica o ceaţă subţire şi turma de oi care urca pe lângă puţul sec părea un cortegiu de strigoi. Se auzeau mugete. Nici de ciobani nu suntem buni. Stăpânul turmei nu ne-ar lua în seamă, şi noi ne batem capul ca berbecii ouăle să facem manifeste. Suntem ca oile, umblăm căpiaţi, dacă o ia unul într-o parte, toţi se

duc după el. În prăpastie sau înaintea trenului. Ce să-i răspundă ? Ideea fusese a lui Jan, nu a lui. A acestui urs carpatin născut la poalele Penteleului. Bine, bine, Valentin Balotă, dacă vrei să fii preţuit numai pentru succesul la femei, stai deoparte, spune una şi alta, iar, dacă ai măcar o poliţă de plătit, lasă-te pe mâna acestui om. Adevărata formă a protestului e acţiunea.

Duminica e pe sfârşite, eu am făcut o vizită şi Adela a făcut o vizită. Despre cea de a doua nu ştiu nimic. În legătură cu prima am înţeles că m-ar putea paşte o mare primejdie şi că o percheziţie nu ar fi de dorit. Trebuie să lucrez cu grijă. Când m-au dat afară de la muzeu şi m-au trimis aici, ştiau cu cine au de-a face. Devenisem incomod. În Bădila sunt mai liniştit. Am cunoscut-o pe Adela, m-am căsătorit cu ea. La şcoală am jumătate de normă. Nesupunerea s-ar putea să ne coste pe mine şi pe lunganul acesta. Facem manifestele din litere decupate din ziar. Ardem imediat deşeurile. Dacă ne băgăm într-o treabă periculoasă, măcar să o facem ca lumea. Să arăt că nu am o prună între picioare.

Ai fost un prost! Colegii tăi sunt mari în propagandă, la muzeul militar, la inspectoratul şcolar. Pe tine te-a luat gura pe dinainte de atâtea ori. Te-au exilat aici, să pui pe roate, vezi Doamne, o casă memorială. Să faci conversaţie cu strănepotul sclerozat al marelui scriitor. Cu ce te-ai ales? Cu Adela. Ei da, e o bucăţică bună. Să faci pe savantul cu școlarii din Bădila. Dar ei te iubesc. Crezi că o scoateţi la capăt cu manifestele? Aş putea. Atunci e în regulă. Merită să-i bagi puţin în sperieţi. Ajunsese să vorbească cu voce tare, fără să se teamă că-l aude cineva, de parcă spunea povestea cu lupul şi cu Scufiţa Roşie. Eu şi Valentin, un cuplu de disidenţi. Se simţi copleşit de prietenia acestui fizician solitar.

Puritatea serii îl emoţiona. Respiră mai uşor printre cele două rânduri de tuia şi de pini albi. Dacă spiritul lui ar putea emite o rază paralizantă care să imobilizeze energiile negative din comitetul central… Sunt mulţi care fac ceva, pe când eu mă gândesc la una şi la alta. Ca să ai succes, nu vorbi.

Îşi scoase căciula rusească de pe cap. Din grădină, locuinţa părea ancorată de un nor de praf. Urcă panta ca un bătrân cardiac, printre merişori în formă de inimă. Arbuştii aceştia îl impresionau prin culoarea frunzelor dese, ovale, cerate, care se ţineau strâns de ramuri. Mlădiţe puse în sicrie, pe cruci, în jerbe de flori nemuritoare. Bădila nu era un loc potrivit pentru el. Viaţa de la ţară e făcută pentru exaltaţi, cu condiţia să nu întreacă măsura. Datoria lui era să ctitorească, să consemneze şi să ctitorească. Acest refugiu şi această captivitate sunt provizorii. Urcă treptele de piatră, o siluetă masivă, balansându-şi umerii ca o gorilă, atent la echilibrul său. L-ar ruga pe Dumnezeu să-l redea aerului cald al dormitorului, vieţii şi bucuriei de a trăi, dar şi Dumnezeu s-a schimbat, nu mai e cel întâlnit în textele vechi, e un stăpân care îngăduie demolarea bisericilor şi interzicerea cununiilor religioase. Cei în vârstă nu suportă asta. Tinerii… Pe ei, istoria îi duce ca zefirul polenul, şi el, Jan Zigu, muzeograf principal şi profesor de istorie medievală se va opune de acum încolo. Va merge mult mai departe. Şi dacă va da greş? Va pierde şi puţina prosperitate de care se bucură alături de familia pe care a întemeiat-o aici. Sistemul supravieţuieşte pentru că este suma laşităţii celor 22 de milioane de laşităţi. Bărbaţii adevăraţi au uitat ce e curajul şi demnitatea, deoarece sapa şi coasa, volanul şi strungul, creta şi pixul nu te fac inteligent, ci te învaţă să te ghemui şi să ţii capul plecat.

Dacii cu numere mici, escortate de maşina miliţiei, se îndreaptă spre reşedinţa judeţului. Se întorc de la casele de protocol din munte. Zâmbi, aducându-şi aminte că odată a luat parte la o masă după un festival de tradiţii populare la Gura Teghii. Atunci a mâncat păstrăvi. Îşi dădu seama că gâfâia şi duse instinctiv palma în dreptul inimii. În general, nu era un sportiv, reacţiile lui erau anemice, energia limitată. Să alergi câteva ore după minge, să joci tenis de masă, pentru un bărbat tânăr din Bădila nu însemna mare lucru, dar pentru unul venit de la oraş era ocazia să-şi arate stângăciile. Avea doar atâta pasiune, cât să-şi găsească un interlocutor agreabil. Cu obrazul cărnos, lat în umeri şi cu picioarele groase, prindea ultima frumuseţe a individului trăit bine.

Socrul aduna surcele, un bărbat de 60 de ani, cu dinţii rari, cu o faţă nerasă ca o scoarţă de copac plină de licheni. Bărbatul îi adresă un zâmbet rânjit. Omul acesta, parcă e un câine bătrân. În timp ce îşi trage bocancii la uşă, îşi spune că acest câine din comparaţia lui s-ar putea să fie chiar el. Animalul care latră, dar nu muşcă. Intră mai întâi în bucătărie unde lasă grămada de haine: puloverul şi ilicul de lână, mirosind mai mult a câine decât a oaie, pantalonii din stofă groasă, indispensabilii, cămaşa de piele, căciula cu urechi. Şi acum, trebuie să te gândeşti ce scrii pe manifeste, zise Jan Zigu, care din contră, nu mai avea chef de manifeste. Congresul fusese o greşeală mare. Ce nevoie aveau ei să deţină toată puterea? Era mai bine dacă o împărţeau în bucăţi mai mici. Ai grijă ce faci cu ciornele.

Îşi învinse dorinţa de a nu se mai spăla şi încălzi puţină apă pe aragaz. Oglinda lavoarului îi arăta o mutră rotundă, o sănătate îndoielnică, şuviţe de păr înspicat, sprâncene stufoase, vibrând toate în apele nitratului de argint, mutra unui om nehotărât care încerca să pară ce nu era. Jan Zigu privi mai atent şi văzu un Jan Zigu incomod, un Jan Zigu hotărât şi un ins pe care nu ştia dacă oamenii se puteau bizui ca să schimbe puţin istoria. Mai multe teancuri de bileţele scrise cu litere decupate din „Scânteia” puteau avea un rezultat semnificativ.

(Fragment din romanul „PIATRA CU LILIECI”, în curs de editare)

INIMA STRĂINULUI - nuvelă-foileton - capitolul 10

Eugen ONISCU

– Vă rog ca acum după toate discuțiile spirituale să poftiți la masă și să serviți câte ceva, îi invită Marcela.

Apoi aduse de la bucătărie două platouri în care erau chiftele cu carne de vită, cașcaval, castraveți și roșii. Se îndreptară cu toții spre masă. Sefora se așeză în capul mesei, Liviu se repezi pentru a se așeza lângă ea, însă Titu se interpuse în mod intenționat în calea sa și îl împinse ușor cu umărul pe Eusebiu pe scaunul cel mai apropiat de Sefora. Eusebiu neavând încotro, și datorită faptului că celelalte scaune erau ocupate, se văzu nevoit să se așeze în dreapta Seforei. În stânga ei la o mică depărtare era Marcu care nu băgase de seamă ce făcuse Titu și nici ceilalți nu văzuseră. Marcela venind din bucătărie cu un coș de pâine și văzându-i pe Sefora și Eusebiu în capul mesei spuse:

– Uite ce pereche frumoasă avem în capul mesei!

– Lui Eusebiu îi trebuie o femeie atât de frumoasă pentru că duce o viață de om singuratic, zise râzând Titu.

– Dar cum de-l vezi pe Eusebiu ca partener pentru Sefora și nu mă vezi pe mine, spuse Liviu către Marcela.

– Nu te supăra Liviu, am spus asta pentru că sunt frumoși amândoi și le stă bine împreună, zise Marcela.

Eusebiu se înroși la față și se rușină.

– Poate ar fi mai bine să nu mai vorbim despre aceste lucruri, spuse Sefora și ea puțin rușinată.

– Dar dacă noi te vom răpi, zise râzând Titu.

– Asta nu se poate pentru că mă apără Marcu, îi replică surâzând Sefora.

– Ești cam îndrăzneț și gândești cam mult cu voce tare! Ce faci tu prin Berlin, ce lucrezi? Îl întrebă Iulian pe Titu.

– Momentan lucrez în construcții dar nu voi sta mult la Berlin, după ce îmi iau banii plec mai departe, nu stau prea mult într-un loc.

– Interesant stil de viață, dar nu te-ai gândit să te oprești într-un loc pentru a prinde rădăcini? Întrebă Iulian.

– Nu pentru că mie îmi plac călătoriile, mișcarea, și să cunosc locuri și oameni noi. Mă plictisesc într-un loc fug de rutină și obligații, vreau să-mi trăiesc viața în mod liber fără nici o urmă de îngrădire.

– Acum ești tânăr și trăiești după cum îți place, dar când ai să mai înaintezi în vârstă ai să realizezi că tot acest stil de viață nu este atât de bun după cum crezi tu acum, spuse Marcela.

– Este posibil, dar deocamdată încă mai pot și de aceea mă avânt pe drumuri cu bucurie pentru că îmi place stilul meu de viață, îi răspunse Titu.

– Poate într-o zi o femeie te va determina să te oprești și să începi să trăiești și tu altfel, spuse Iulian.

– Nu cred, cu mine nu funcționează așa ceva. Însă cu Eusebiu da, de aceea am spus că o vom răpi pe Sefora.

– Iar începi, zise Sefora.

– Marcela după cum se vede oaspeții tăi vor să ne fure ce avem mai frumos, zise Iulian.

– Glumește și el pentru a ne mai descreți frunțile, spuse Marcela.

– Se pare că lui Titu îi plac mult astfel de glume, zise Marcu.

– Este bine că am putut cu toții să ne mai descrețim frunțile, îmi pare rău că familia Dobre nu a venit astăzi să se bucure cu noi, dar să sperăm că în ocaziile viitoare vor veni, spuse Marcela.

După acea seară petrecută în casa Marcelei, Titu nu se lăsă până nu îl determină pe Eusebiu să-i ceară Marcelei numărul de telefon al Seforei și să o sune pentru a o invita la o întâlnire. Eusebiu se conformă într-u totul și spre surprinderea lui, Sefora acceptă să aibă o întâlnire cu el. Eusebiu era ca năucit, iar Titu jubila de bucurie și plecă spre Bremen felicitându-l pe Eusebiu și urându-i succes. Încă de la prima lor întâlnire Eusebiu și Sefora își dădură seama că simțeau o atracție irezistibilă unul spre celălalt, pentru că amândoi deși veneau de pe drumuri diferite în viață, suferiseră mult și aveau răni în suflete. Și de obicei când două persoane cu răni adânci în inimile lor se întâlnesc în mod instinctiv, își dau seama că ei se pot ajuta reciproc. Și mai ales doresc ca prin unirea lor să-și schimbe soarta și să-l facă pe celălalt fericit. Între ei totul decurse foarte repede de la prima lor întâlnire, urmă o altă întâlnire și apoi începură a simți tot mai profund că nu mai puteau

trăi unul fără celălalt și se aprinse între ei acea scânteie a iubirii și spre surprinderea tuturor celor ce îi cunoșteau la o lună de zile de la prima lor întâlnire erau căsătoriți.

Eusebiu predă garsoniera sa agenției de unde o avea închiriată și se mută în locuința Seforei. Viața pentru Eusebiu își schimbă deodată culoarea și totul deveni nespus de frumos. Trăia din plin în cele două dimensiuni ale vieții, în cea a vieții de familie și în același timp ajutat de Marcu și Sefora făcea pași mari în a-L cunoaște pe Dumnezeu. Se simțea minunat în marea metropolă europeană ce îl uimea și după ani prin contrastele ce le avea în ceea ce privește cartierele, clădirile, zonele, pentru că întâlnea clădiri noi ce arătau progresul civilizației și modernismul în toată puterea cuvântului. Și erau și acele cartiere periferice pline de emigranți cu clădiri vechi construite de multă vreme, în unele zone din acele cartiere mișunau tot felul de oameni dubioși, însă ceea ce îi plăcea cel mai mult erau parcurile naturale în care veverițele se zbenguiau prin copaci și păsărelele îl încântau cu trilurile lor.

Deși era pandemie, pe măsură ce lunile anului 2021 se derulau Eusebiu se simțea tot mai fericit alături de Sefora și plănuia ca în următorul an să-i facă o vizită tatălui său pentru a o prezenta pe Sefora. Însă veni și luna Septembrie ce pentru Eusebiu avea să fie o lună nefastă, ce avea să-i spulbere întreaga sa fericire. În acea lună Sefora veni cu propunerea ca ei să se vaccineze pentru că spunea ea, medicul ei de familie un neamț de treabă o convinsese că vaccinul era o mare inovație a științei medicale și o va proteja mult de boală. Apoi ea argumentă, dacă era așa nu avea rost ca ei să suporte consecințele nefaste ale bolii, și a lipsei pașaportului de vaccinare. Printre altele îi spuse că avea și programare pentru vaccin și că îl va programa și pe el tot la medicul ei. Eusebiu deși nu era într-u totul de acord cu vaccinarea acceptă ca să nu o supere.

Sefora își făcu vaccinul, prima doză cu Pfizer și urma ca după trei săptămâni să facă și rapelul. Dar ceva nu fu în regulă pentru că după ce își făcu vaccinul începu să se simtă rău de tot. Fu la spital la urgență, apoi veni acasă și iar fu nevoită peste trei zile să meargă la spital pentru că ceva nu era în regulă cu sănătatea ei după ce își făcuse acel vaccin, și se simțea foarte rău. La zece zile după ce își făcuse acel vaccin Sefora muri în spital. Pe Eusebiu moartea ei îl aduse într-o stare de disperare totală. Nu putea înțelege cum fusese posibil așa ceva. Un nenorocit de vaccin îi distrusese viața! Marcu fu și el foarte afectat, și încercă să-i ridice moralul lui Eusebiu. Însă Eusebiu era căzut într-o stare de totală disperare și ajunsese chiar să se răzvrătească împotriva lui Dumnezeu, întrebându-se în mod repetat: „Oare de ce îngăduise El acea moarte?" Nu mai dorea nici o consolare din partea nimănui ci doar să rămână singur.

Uneori se gândea să-și facă și el acel vaccin și nu numai două doze, ci trei sau patru doze după cum se anunța că în Israel și în alte locuri în lume oamenii începuseră să facă, în speranța că îl va omorî și pe el, și chiar așa se gândea că va proceda pentru a termina cu acea viață chinuitoare ce îi mai rămăsese de trăit. Nu îl mai interesau nici explicațiile lui Marcu despre dimensiunea suferinței umane în contextul marii lupte dintre bine și rău. Dorea să fie singur cu propria sa durere. De la fabrică pentru că contractul său de muncă se încheiase îi propuseră să-l reînoiască, el însă se negă și plecă în șomaj. Cu ai săi de acasă nu mai comunica de loc, deși îl sunau și îi trimiteau mesaje pentru că aflaseră de drama lui. La un moment dat Alin îi scrise că va veni după el pentru al lua acasă. Însă el îl sună pe Alin și îi spuse că dorește să fie lăsat în pace.

Se mută la o pensiune într-un cartier periferic al Berlinului. Acea pensiune era sărăcăcioasă și locuită în mare parte de emigranți și de unii nemți ce aveau probleme cu consumul excesiv de alcool și droguri. Clădirea pensiunii avea trei etaje și era veche, vopsită în gri, ușile de la intrare erau de lemn vopsite în verde, însă modelul acelor uși era vechi așa cum cu ani în urmă se făceau ușile. La recepție era un neamț pe nume Schimitd ce avea o barbă mare, și fața obosită și marcată de toată rutina vieții de la pensiune. Pentru a ajunge în camera lui ce era la etajul trei, trebuia să urce o scară de lemn cu balustradă tot din lemn ce era făcută tot după un model ce amintea de timpurile de demult. Acea scară în timp ce locatarii acelei pensiuni o urcau sau coborau scârțâia, și mai ales noaptea acel scârțâit părea jalnic, lui Eusebiu de câte ori pășea pe acea scară de lemn vopsită în maro, acel scârțâit îi adâncea și mai mult sentimentul de jale ce îl purta în inima sa.

Pensiunea avea camere mai mari și camere de o persoană. Camera lui era de o persoană, situată la etajul trei cu geamurile dând în strada din fața pensiunii, unde se întindeau șiruri de blocuri cu trei sau patru etaje. În fața pensiunii era un chioșc unde un arab vindea kebab. Mobilierul camerei sale era sărăcăcios, cu un pat de o persoană, un șifonier mic, și o masă cu două scaune lângă pat avea și o mică noptieră cu o veioză. Tot acel mobilier era foarte uzat ca și parchetul ce își pierduse aproape de tot culoarea maronie ce o avusese cândva, semn că pe acolo de a lungul timpului trecuseră mai mulți chiriași. Cel puțin ferestrele erau mari și atunci când le deschidea aerul curat pătrundea în acea cameră.

Eusebiu observase că în acea pensiune locuiau arabi, bulgari, polonezi, și chiar români. Dar el nu mai era interesat să se mai relaționeze cu cineva. Viața sa intrase într-o fundătură groaznică și nu putea să mai iasă pentru că nu putea accepta moartea Seforei. În afară de ea nu se mai gândea la nimic în mod special. Era ca lovit de un șoc emoțional puternic încât nu mai era interesat de nimic. Iar împotriva lui Dumnezeu se răzvrătise pentru că nu înțelegea de ce El nu o protejase pe Sefora de moarte.

Arhiva lirică ÎNTREZĂRIRI

GRIFON

Clipa mea sub formă de inimă
neliniștită, adâncă
îmi adastă-ntre gene
și vine grifonul
și mi-o mănâncă;
suie din piatră și stâncă
cireșul cu gânduri
și vine grifonul
și mi-l mănâncă;
pești de argint și de aur
fulgeră-n râul din mine
ca o iubire, ca o patimă-adâncă
ori ca un dor de albastru
și vine grifonul
și le mănâncă.
Singur, de tăcere-argintat
strig, copac singuratic sub lună:
Grifonule, fugi și nu mă mânca!
dar numai ecoul
târziu îmi răspunde:
Grifonul, grifonul e-n inima ta!

OBSESIA OSTAȘULUI ÎNTORS DIN RĂZBOI

Înfășurată în iarbă și-n râuri
ea vine călare pe-un armăsar de fum
nu prin aer, nu pe cer, nu pe drum
ci pe-o tulbure cale
și până la margini de mare,
de gânduri, de suflet
își duce prin ploi, prin ninsoare
- neștiută goană -
trupul cel fără odihnă
și fără prihană;
popasului, zborului, trecerii
le este spiritul meu
spațiu și drum
țarină, mare și cer
într-o oră prelungă,
într-o lume de fum.

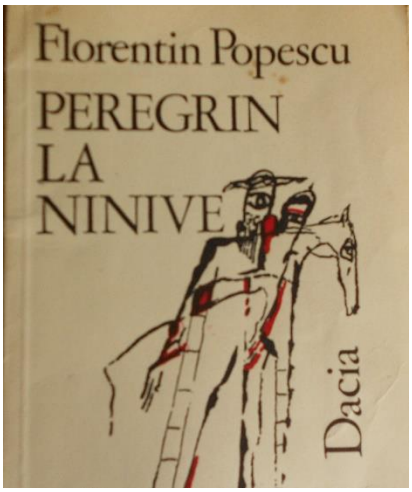

INSCRIPȚIE LA URUK

Imaginară

Aceste pietre și aceste ziduri
poartă-n ele chipul ce l-am fost avut
când eram singuri,
când eram barbari
și pasărea cruzimii ne-acoperea cu umbra-i
strivindu-ne gândul curat;
Veacule, uită toate acestea
și privește pasărea albă
desenându-ți portretul de mâine
pe bolta senină!

SPIRITUALITATE

BUNĂTATEA CREȘTINĂ

Preot Enache NECULA

Experiența din ultimele veacuri ne adeverește că salvarea omenirii vine de la Dumnezeu. Cu tristețe putem spune că pacea, liniștea și tihna s-au pierdut între oameni și în locul lor au apărut cruzimea, răutatea, războaiele, teroarea și frica. Cuvintele Evangheliei lui Hristos, pentru a ajunge pe culmea desăvârșirii omenești și la asemănarea cu Dumnezeu sunt: „Iubiți pe vrăjmașii voștri, faceți bine celor ce vă urăsc. Binecuvântați pe cei ce vă blestemă și vă rugați pentru cei ce vă fac necazuri... Precum voiți să vă facă vouă oamenii, faceți-le și voi la fel, faceți binele, fiți milostivi precum și Tatăl vostru este milostiv” (Luca VI 27-36). Este porunca lui Dumnezeu care ne îndeamnă să facem fapte bune în fiecare zi. Numai așa suntem creștini și îl mărturisim și credem în Hristos împlinind învățătura Sa.

Creștinul adevărat este acela care are bunătate, suportă răul și răsplătește nedreptatea cu binefacere și blândețe. Amintim cuvintele lui Iisus: „Întru aceasta vor cunoaște toți că sunteți ucenicii mei, de veți avea dragoste unii față de alții” (Ioan XIII, 35). Aceasta este „legitimația” creștină. Și păgânii se roagă, postesc, au loc de rugăciune, dar le lipsește bunătatea. Tânărul bogat a alergat la Hristos și i-a zis: „Învățătorule bun, ce să fac să moștenesc viața veșnică?” Iisus i-a răspuns: „De ce mă numești bun? Nimeni nu este bun, decât unul Dumnezeu” (Marcu X, 17). În această scurtă convorbire dintre Iisus și tânăr întâlnim de trei ori cuvântul bun: o dată cu privire la Domnul Iisus Hristos, apoi referitor la oameni, și cu privire la Dumnezeu. Prin aceste cuvinte se arată bunătatea lui Dumnezeu. Suntem părtași la această bunătate și este de dorit să fim și noi buni.

Când suntem botezați, se rostesc cuvintele: „Câți în Hristos v-ați botezat, în Hristos v-ați îmbrăcat”. Ca și în celelalte taine ni se dă harul de a fi următori și a trăi în bunătatea lui Dumnezeu. Apostolul Pavel socotește bunătatea ca pe un rod al Duhului Sfânt în inima credincioșilor, prin cuvintele: „Rocada Duhului este: dragostea, bucuria, pacea, îndelunga răbdare, bunătatea, facerea de bine, credința, blândețea, înfrânarea, curăția, împotriva unora ca acestea nu este lege” (Galateeni, V, 22-23). Este o alcătuire de virtuți pe care creștinul se străduiește să le împlinească. Bunătatea este greu de definit, ea se trăiește, ea radiază din făptura celui care o are. Este o stare de armonie și echilibru spiritual din care pornesc ca niște raze luminoase ale faptelor noastre. Este o plăcere să stai cu cineva care este bun sau să lucrezi cu cineva care inspiră bunătate.

Bunătatea cuprinde mai multe însușiri, de aceea este foarte rar întâlnită. Ca să fii bun nu este destul să ai milă față de cineva, se cere o judecată dreaptă, o minte curată, lipsită de patimi, stăpânire de sine, înseamnă dăruire și un spirit de sacrificiu. Despre mame se spune că aproape toate sunt bune, pentru că ele dovedesc mai multă dăruire de sine în creșterea copiilor. Bunătatea dă oamenilor o măreție deosebită. Viețile sfinților, precum și ale oamenilor care s-au dăruit pentru binele semenilor, sunt o mărturie de bunătate. Este o virtute destul de rară, pentru că de multe ori este întunecată de diverse pasiuni, de egoism și de multe păcate. Bunătatea ne îndeamnă să ajutăm pe semenii noștri când sunt în suferință, nevoi și necazuri. Bunătatea se arată prin fapte, ea nu se dă pe bani, este un dar care are răsplată în ceruri.

Împlinirea faptelor de iubire față de aproapele nostru este adevărata identitate a credinciosului creștin care se străduiește să ajungă la asemănarea cu Dumnezeu, care: „face să răsară soarele peste cei răi ți peste cei buni, și trimite ploaie peste cei drepți și peste cei nedrepți” (Matei, V, 45). Bunătatea are darul de a stinge flacăra urii. Frumoasă învățătură are Apostolul Pavel în epistola către Romani cu privire la bunătate. El ne îndeamnă să trăim în pace toți oamenii. De ne face cineva o supărare, să nu ne facem singuri dreptate, ci să lăsăm apărarea noastră în seama lui Dumnezeu. El ne răsplătește pe fiecare. Nu te răzbuna, pentru că este un mare păcat.

Pentru că mă ocup și de puțină apicultură, dau un exemplu. Albinuța te înțeapă, ea se apără, caută să-și protejeze viața, dar când înțeapă pierde acul și moare. Așadar fii bun și nu te răzbuna. Se cade să fim buni, prin

aceasta urmăm pe Hristos și suntem folositori semenilor. „Ca niște aleși ai lui Dumnezeu îmbrăcați-vă cu milostivirile îndurării, cu bunătate, cu smerenie, cu blândețe, cu îndelungă răbdare, îngăduiți-vă unii pe alții și iertând unul pe altul, precum Hristos v-a iertat vouă păcatele, așa să iertați și voi...Dragostea este legătura desăvârșirii” (Coloseni III, 12-14). Bunătatea este pentru omenire ceea ce este lumina și căldura soarelui pentru viața de pe planeta noastră.

Ceva măreț și dumnezeiesc este bunătatea.

Este o mângâiere a credincioșilor, o ancoră a nădejdii, un leac împotriva păcatului.

Este ceva care stă în puterea fiecărui credincios.

Bunătatea este cea mai plăcută slujbă adusă lui Dumnezeu, o slujire cu al cărei ajutor creștinul primește har de la Dumnezeu.

La temelia numelui „român” se află două mari valori spirituale: bunătatea și omenia.

Că este sau nu este omul de acord,

Dumnezeu există la modul absolut!

George PETROVAI

Mie unul mi se pare o necuviință că omul, această nevrednică aparență a creației, nu doar că se îndoiește, dar pe la unele case mai mari ale ateismului chiar neagă cu înverșunare existența lui Dumnezeu, adică a Aceluia care constituie însăși esența existenței. Da, căci problema ateismului este următoarea: admite nevoia omului de transcendență, dar nu admite existența Acelui ceva infinit superior omului (ființă, principiu, fenomen), care poate să-i împlinească această trebuință, ceea ce – ne avertizează Norman L. Geisler în tratatul *Filosofia religiei* (Editura Cartea Creștină, Oradea, 1999) – la urma urmei „reprezintă o cruzime existențială față de o nevoie atât de irevocabilă cum este cea religioasă”.

Vizibil deranjat de îndrăzneala ireverențioasă a tot mai mulți dintre semeni, gânditorul danez Søren Kierkegaard spunea la vremea lui că-i curată nebunie însăși încercarea de a dovedi existența lui Dumnezeu! Păi cum să nu fie o nebunie, când, așa cum precizam mai sus, El trebuie văzut ca esența perfectă, eternă, atotputernică, atotiubitoare și atotștiutoare a existenței (lumea văzutelor și nevăzutelor), concluzie spre care converg până și opiniile celor mai îndrăciți evoluționiști, aceștia, de la Darwin încoace, confruntându-se cu un dublu eșec: pe de o parte, cu neputința de a descoperi mult așteptatele verigi intermediare (fosile de tranziție) dintre specii, fapt care acreditează ideea că marile grupuri ale viului au apărut brusc și că formele de viață se reproduc numai potrivit speciei lor, iar pe de altă parte, cu imposibilitatea de-a oferi explicații plauzibile vizavi de uimitoarea armonie universală, apariția viului și năucitoarea profunzime a existentului, totul funcționând cu o precizie matematică.

De pildă, exactitatea mișcării electronilor în jurul nucleului și a planetelor în jurul centrului, extraordinara complexitate a celulei vii, care conține până la 200.000 de miliarde de molecule, formidabila organizare a stelelor, gazelor și a altor materiale cosmice în *universuri insulare* numite galaxii (bunăoară, Calea noastră Lactee numără peste 100 de miliarde de stele), a galaxiilor în roiuri și a roiurilor în superroiuri (se presupune că în Univers ar exista peste 50 de miliarde de galaxii, distanțele dintre ele într-un roi fiind, în medie, de circa un milion de ani lumină), toate aceste stupefiante mase cosmice rotindu-se neîncetat în jurul unui nucleu central și totul supunându-se legii divine a deplasării în spațiul necuprins, în conformitate cu Planul originar și întru atingerea scopului statornicit încă de la facere de Arhitectul infinit inteligent al acestei lumi.

Dar, ne informează fizicianul și astronomul Bernard Lovell, viteza de expansiune a Universului pare să fie stabilită de Sursa acestei energii dinamice cu fantastica exactitate de a milioana parte dintr-o milionime: „Dacă viteza de expansiune ar fi fost mai mare cu a milioana parte dintr-o milionime, până în prezent întreaga materie din Univers s-ar fi dispersat...Iar dacă aceeași viteză ar fi fost mai mică cu a milioana parte dintr-o milionime, forțele gravitaționale ar fi produs un colaps al Universului în primul miliard de ani al existenței acestuia. Pe lângă toate acestea, n-ar mai fi existat nici stele cu viață lungă și nici viață”.

În pofida evidenței și a opiniilor de bun simț (precum cea a lui Sir Bernard Lovell), științificii evoluționiști continuă să susțină ba că Universul s-a creat singur prin explozia unui punct singular de mărime infinitezimală și

densitate infinită (procesul invers formării *găurilor negre* – stele enorme ce se comprimă până la atingerea unor densități practic infinite), ba că viața a apărut în „supa organică" a începutului prin generația spontanee, adică din materia nevie.

Bernard Lovell precizează: „Dacă într-un moment din trecut Universul era un punct singular, având o mărime infinit de mică și o densitate infinită, trebuie să ne întrebăm ce a existat înainte și ce era în afara Universului...Trebuie să înfruntăm problema unui Început". Conform *Bibliei,* acest Început este Dumnezeu, El creând tot ceea ce există din infinitatea energiei Sale de natură divină...

Cât privește teza apariției vieții din întâmplare, în urmă cu mai bine de un secol, chimistul și biologul francez Louis Pasteur a dovedit experimental că „viața nu-i cu putință să provină decât din viața preexistentă" și de-atunci, cu toate eforturile depuse de adversarii creaționismului, nimeni n-a izbutit să demonstreze că lucrurile stau altminteri.

Dimpotrivă, biologia modernă a făcut aceste lucruri de-a binelea imposibile pentru evoluționiști. Din următoarele motive:

a)În formarea lor, proteinele depind de ADN. La rândul lui, ADN-ul nu se poate forma fără proteine preexistente, fapt cu atât mai supărător, cu cât originile codului genetic ridică insolubila problemă a oului și găinii, biologii fiind conștienți că „mecanismul necesar pentru a-l face operant este mult prea complex pentru a fi apărut dintr-odată". Totuși, evoluționiștii nu se dau bătuți, ci avansează ipoteza unui proces treptat, „prin care selecția naturală și-ar fi putut face lucrarea sa în mod progresiv". Atâta doar că în absența codului genetic, care demarează procesul de reproducere, selecția naturală nu are ce să selecționeze...

b)Întrucât proteinele necesare vieții au molecule foarte complexe, înșiși evoluționiștii sunt de acord că șansa de formare din întâmplare a unei molecule proteice în „supa organică" este de una la 10^{113} (1 urmat de 114 zerouri). Și dacă avem în vedere faptul că unele proteine servesc drept materiale structurale, iar altele drept enzime (celula ar muri fără ajutorul enzimelor) și că pentru buna funcționare a celulei sunt necesare circa 2000 proteine cu rol de enzime, atunci șansa ca din întâmplare să se obțină toate aceste proteine este mai mică de una la...$10^{40.000}$! Ca să ne facem o idee aproximativă despre aceste probabilități cu totul și cu totul neglijabile, fac precizarea că 10^{113} este un număr mai mare ca presupusul număr al tuturor atomilor din Univers și că evenimentul cu șansa de 1 la 10^{50} este considerat de matematicieni acel eveniment care nu se produce niciodată.

În plus, deși este știut că toate lucrurile se supun legii entropiei, adică tind spre dezordine, în Universul observabil domnește o atare ordine și cu un atare grad de organizare, încât mulți astrofizicieni sunt de părere că orice teorie cosmologică cu pretenții ar trebui să explice de ce acesta nu s-a transformat în haos.

Oamenii de știință moderni cred că armonia universală și viața pe micuța noastră planetă sunt rezultatul fabulos al acțiunii și interacțiunii celor patru forțe fundamentale:

1)*Forța gravitațională* – acționează mai puțin asupra atomilor și mai mult asupra corpurilor de mari dimensiuni (planete, stele, galaxii, roiuri de galaxii);

2)*Forța electromagnetică* (principala forță de atracție dintre protoni și electroni) – permite formarea moleculelor;

3)*Forța nucleară tare* - ține împreună protonii și neutronii din nucleele atomilor;

4)*Forța nucleară slabă* – stă la baza dezintegrării elementelor radioactive și a activității termonucleare a soarelui.

De exemplu, dacă forța electromagnetică ar fi mai mică, electronii nu ar mai gravita în jurul nucleului și atomii nu s-ar putea combina pentru a forma molecule. Invers, dacă aceasta ar fi mai mare decât cea stabilită de Creator, electronii ar „cădea" pe nucleu, între atomi n-ar avea loc reacții chimice și viața ar fi imposibilă. O infimă variație a forței electromagnetice la scară cosmică s-ar răsfrânge asupra soarelui, generând modificări ale intensității luminii, acest lucru ar îngreuna procesul fotosintezei până la a-l face imposibil, iar apa n-ar mai avea proprietățile ei vitale. Vasăzică, de precizia forței electromagnetice depinde însăși viața noastră.

Sfântul Sava de la Buzău

Anastasia GUȚĂ – clasa a VII-a

Unul dintre minunatele daruri cu care Dumnezeu a binecuvântat poporul român este numărul mare de sfinți români. Între aceștia un loc de mare cinste are și Sfântul Mucenic Sava, unul dintre primi martiri creștini care a trăit aici pe meleagurile noastre ale Buzăului. I se spunea și „Gotul" nu pentru că era got de neam ci pentru că în acea vreme pe aceste ținuturi puseseră stăpânire goții care erau popor migrator.

Vedem clar că Sfântul Sava era străroman din „Actul martiric" dar și din corespondența dintre Sfântul Vasile cel Mare și două personalități ale acelor vremuri, Episcopul Tomisului Bretanion , și guvernatorul Sciției Minor, Junius Soranos.

Sfântul Sava s-a născut în anul 334, în zona râului Mousaios care astăzi se numește Buzău, într-o familie de părinți creștini care i-au oferit atât hrana trupească, dar și pe cea sufletească. De mic a avut înclinație spre viața religioasă trăind în sfințenie și ascultare de Biserică. Duhovnicul lui a fost preotul Sansalas care l-a apropiat foarte mult de credință, făcându-l dascăl. În această demnitate s-a remarcat cântând psalmi cu mare evlavie și sârguință.

Din actul martiric aflăm că era: *„ drept în credință, cucernic, gata spre toată ascultarea cea în dreptate, blând, simplu la cuvânt, dar nu în cunoștințe, vorbind tuturor pașnic despre adevăr, făcând să tacă pe păgâni, nesemețindu-se, ci purtându-se cum li se cuvine celor smeriți, liniștit și negrăbit la cuvânt și foarte râvnitor în tot lucrul bun"*. Mai aflăm despre el din Viețile Sfinților că traiul său zilnic era simplu, nu se preocupa ca să strângă averi ci se îngrijea numai pentru trebuințele necesare, adică hrană și îmbrăcăminte. Postea zilnic și stăruia în rugăciune, nu se amesteca în ceea ce nu îi folosea și păstra în orice împrejurare credința cea dreaptă. Ducea o luptă neîntreruptă pentru stăpânirea poftelor și a pornirilor trupești, ca să ajungă om desăvârșit, și să se numere printre acei strămoși care cinstesc trecutul îndepărtat al pământului românesc. Astfel, din copilărie și până la vârsta de 38 de ani, și-a întărit credința pe care a apărat-o cu mare curaj, până la sacrificial suprem, înfruntându-i pe toți asupritorii săi.

Sfântul Sava era iubit de toți, inclusiv de goții care stăpâneau ținutul și încă nu erau creștini. În anul 313 Sfântul Împărat Constantin cel Mare a dat Edictul de la Milan dând libertate de cult creștinilor, dar după moartea sa au reînceput persecuțiile împotriva lor. Păgânii au început să îi oblige pe creștini să mănânce carne jertfită idolilor, dar Sfântul Sava a refuzat categoric spunând că *„dacă cineva va mânca din cărnurile acelea, fie și jertfite, acesta nu poate să mai fie creștin."*

În anul 372 de Sfintele Paști preotul Sansalas împreună cu mai mulți creștini se refugiaseră din cauza persecuțiilor, iar Sfântul Sava a plecat într-o cetate din apropiere, posibil Buzăul de astăzi, ca să serbeze Învierea cu preotul Gutticas. Pe drum i s-a arătat un bărbat înalt și cu fața strălucitoare care i-a spus să se întoarcă în satul lui, dar el nu a ascultat și a mers mai departe. Din senin s-a pornit o furtună de zăpadă care i-a astupat drumul neputând merge mai departe. Atunci Sfântul a înțeles că voia lui Dumnezeu este să se întoarcă, ceea ce a și făcut. Aici s-a reîntâlnit cu preotul Sansalas care se întorsese între timp pentru a săvârși slujba Sfintelor Paști cu credincioșii. La câteva zile după Paști o ceată de prigonitori condusă de Atanaric, i-au prins pe preotul Sansalas și pe dascălul său Sava și i-au dezbrăcat și i-au bătut cu multă cruzime lăsându-i aproape fără suflare. Dumnezeu le-a dat tărie și răbdare în aceste încercări, și de seara până dimineața rănile lor au fost vindecate prin minune. Apoi prigonitorii săi l-au legat de o bucată grea de fier pe Sfântul Sava, lăsându-l să se chinuiască toată noaptea. Ajutat să scape de către o femeie, el nu a fugit și a fost prins iarăși de chinuitori care l-au supus din nou la alte cruzimi. Cu toate acestea el nu a vrut sub nici o formă să renunțe la credința cea dreaptă în Iisus Hristos.

Văzând că nu poate în nici un fel să îl facă pe Sava să renunțe la credință, Atanaric a dat poruncă să fie înecat în apa Buzăului. Auzind Sfântul aceste cuvinte a strigat: *„Binecuvântat ești Doamne și preamărit este*

numele Tău, Iisuse, în veci. Amin! Căci Atanaric se osândește la moarte veșnică și pierzanie, iar pe mine mă trimite la viața cea pururea fiitoare, căci astfel a binevoit Dumnezeul nostru."

Soldații, văzând nevinovăția acestui creștin, au încercat să-l salveze de la înec, spunând că stăpânul nu va ști dacă Sava va fi lăsat liber, însă Sfântul le-a spus: *„La ce vă folosesc aceste cuvinte? Faceți cum v-a spus stăpânul vostru. Eu văd dincolo de râu ceea ce voi nu puteți vedea. Îi văd pe cei ce trebuie să primească sufletul meu și să-l ducă în locașul măririi; așteaptă numai momentul când va fi despărțit de trupul meu."*

Astfel, în ziua de 12 Aprilie 372, prigonitorii săi l-au dus pe malul râului Buzău și l-au aruncat în apă, legându-i de gât un lemn foarte greu. După ce a murit, soldații l-au scos din apă și l-au lăsat pe malul apei neîngropat. Creștinii din apropiere au venit și au luat trupul său și l-au îngropat cu evlavie.

Vestea morții sale, dar și a vieții sale sfinte s-a răspândit destul de repede până în Capadocia, în Asia Mică, acolo unde slujea Sfântul Vasile cel Mare. Prin anii 373 – 374 acesta îi scrie guvernatorului Junius Soranus să îl roage pe Episcopul Bretanion de la Tomis să îi trimită moaștele Sfântului pentru a le așeza în cetatea sa. Moaștele au fost însoțite de o scrisoare a Bisericii din Goția, care este de fapt Actul Martiric al Sfântului, redactat în limba greacă, și al cărui titlu complet este deosebit de semnificativ: „*Biserica lui Dumnezeu care se află în Goția, către Biserica lui Dumnezeu care se află în Capadocia și comunităților de pretutindeni ale Bisericii universale: mila, pacea, dragostea lui Dumnezeu Tatăl și ale Domnului nostru Iisus Hristos să se înmulțească."*

Între altele, în aceasta se spunea: *„Aveți grijă să săvârșiți Sfânta Liturghie în ziua când preafericitul martir Sava a fost încoronat fără să fi cunoscut ceilați frați, pentru care toată Biserica Ortodoxă și Apostolică să laude și să binecuvânteze pe Domnul Care a binevoit să preamărească pe slujitorii Săi."*

Imediat după primirea lor, Sfântul Vasile a mulțumit prin două scrisori Episcopului Bretanion, pentru acest *„dar de preț și rod strălucit al credinței"*, pentru moaștele martirului *„înflorit de curând"* printre goți.

Iată deci dovada existenței unei trăiri creștine și a unei organizări bisericești pe meleagurile buzoiene de la curbura Carpaților încă din primele veacuri și totodată o grăitoare pildă de mărturisire a dreptei credințe și de viață vrednică de numele Mântuitorului Iisus Hristos pe care ne-o oferă Sfântul Mucenic Sava de la Buzău.

^^^

Florentina FILIP (debut)

Rugăciune

Noaptea mantia-și dezbracă și ne învăluie-n mister,
Mă așez la rugăciune, Doamne, câte- aș vrea să-ți cer!
Să dai sănătate lumii, bucurii în loc de plâns,
Să găsim în noi puterea, să-mpărțim din ce am strâns.

Să dai lumii bunătate și iubire-n loc de ură,
Căci în tolba vieții, omul, tot ce-a semănat adună.
Să dai Doamne ploi curate ca pământul să rodească,
Să adune omu-n traistă, hrană, dar duhovnicească!

Să mă ierți, iubite Doamne, că nu știu decât să cer,
Când mă uit în tolba vieții, văd că n-am ce să-ți ofer.
Eu am strâns doar pentru mine, să-mi fac viața mai ușoară,
Urcă trupul scara vieții, însă sufletul coboară.

I-am dat trupului de toate, rege e încoronat,
Am făcut din trupul nostru, idol, rege la palat.
I ne închinăm cu daruri, îi dăm tot ce-avem mai bun,
Dar oglinda ne șoptește: nu ești om, ești un păun!

Îmbrăcat în haine rupte, sufletul cerșește hrană,
Nu vrea bani, nu vrea avere, vrea doar picuri din icoană.
Vrea un pic de bunătate, vrea un strop de rugăciune,
Vrea și el o haină nouă, să-l adapi cu înțelepciune.
Să mă ierți, iubite Doamne, știu că sunt un pumn de lut
Și că pe a vieții cale, eu cobor în loc să urc.
Vin la tine cu sfială, mâna ți-o întind ușor,
Fă-mi tu sufletul să zboare, trupul este muritor!

SUFLET RĂNIT

Cu aripile frânte, suflet drag,
Printre ruine tu îți cauți calea,
Pe toți cu dor, i-ai așteptat în prag
Și din privire tu ți-ai ascuns jalea.

Te-am oferit crezând în bunătate,
Crezând în oameni și-n a lor iubire,
Dar te-am găsit stând singur în cetate,
Lovit de toți cei ce-au venit la tine.

Te-ai ridicat ușor cu haina-ți ruptă
Și m-ai cuprins în brațe istovit,
M-ai întrebat de ce te-arunc în luptă,
Deși ești bun, de toți ai fost lovit.

Mi-ai spus ușor că nu mai ai putere,
Că rănile te-apasă și te dor,
Că uneori, zdrobit ești sub durere
Și condamnat la nepăsarea lor.

Mă iartă suflet drag, te rog mă iartă!
Am vrut în dar să îți aduc iubire.
Am descuiat lăcatul de la poartă
Și i-am primit pe toți să dea în tine.

Azi rănile, eu ți le ung în taină,
În dar ți-aduc mireasma rugăciunii.
Doar Dumnezeu îți dă o nouă haină,
Brodată cu puterea înțelepciunii.

ACORD

Mi-am înmuiat privirea în călimara verde a naturii,
Iar cu penița minții, am scris slova iubirii.
Mi-am acordat auzul la trilul ciocârliei,
Iar inima în taină, la valsul bucuriei.

Mi-am înmuiat privirea în vesel curcubeu,
Iar cu a minții mână, am înălțat un zmeu.
Mi-am acordat auzul la cântul lin al ploii,
Iar inima în taină, valsa ușor cu nori.
Mi-am înmuiat privirea în raze dulci de soare,
Și am pictat în suflet, nuanțe de culoare.
Mi-am acordat auzul la cântul fericirii,
Iar inima în taină, la strunele iubirii.

PAGINI DE ISTORIE

Constantin COSTEA

MEȘTEȘUGURI ȚĂRĂNEȘTI TRADIȚIONALE DIN DEPRESIUNEA TRESTIA- ODĂILE

Zbuciumul, suferința, frustrarea, sărăcia, povara unor vremuri grele pe care neamul românesc, prin urmare și oamenii din această zonă geografică, le-au purtat îndelung au creat un tip uman de o mare profunzime spirituală, un om ales, un om simplu și adânc, creatorul unei civilizații de un mare și profund rafinament. *„Civilizația română sătească este întemeiată pe o anume viziune de viață, pe un anume stil etic care se desprinde din omenia românească. Țăranul român este creatorul acestei civilizații în care se îmbină permanent utilul cu frumosul, gravul cu subtilul”.*[1] Meșteșugurile tradiționale s-au dezvoltat în satele și cătunele din această zonă, mai ales datorită faptului că țăranii aveau, în general teren agricol puțin și cu fertilitate modestă. Meșteșugari au devenit acei țărani fără pământ sau cu pământ prea puțin, ale căror venituri rezultate din activitatea agricolă nu le asigurau cele necesare existenței, mai ales în condițiile în care aveau familii foarte numeroase. În cadrul vechilor comunități sătești o dezvoltare însemnată a înregistrat-o, în timp, industria casnică țărănească. Aceasta utiliza materii prime produse de locuitori care le prelucrau în cadrul gospodăriei, la început, strict pentru nevoile familiei. Ea consta în primul rând în confecționarea de pânză, aba, cuverturi, covoare, macate, preșuri, cu întreg procesul de prelucrare: dărăcit, tors, vopsit, țesut. În zona supusă analizei, vecinătatea și bogăția pădurii au determinat apariția unor meșteșuguri în care materia primă era lemnul: dulgherie, tâmplărie, dogărie și rotărie. Paralel apar alte meșteșuguri, la fel de importante: tăbăcirea și argăsirea pieilor crude pentru încălțăminte și cojoace, prepararea săpunului, lojnirea fructelor, etc. Cu timpul, în unele sate, apar croitorii, cizmarii fierarii, dulgherii, rotarii, lemnarii.[2] În același timp, în comunitățile sătești de altădată, fiecare gospodar dovedea anumite aptitudini tehnice elementare, de la lucrarea lemnului, la cea a fierului, trecând, apoi, la cele alimentare, la împodobitul și mobilarea casei, a straielor de zi cu zi și a celor speciale, purtate de sărbători sau cu ocazia anumitor evenimente din familie sau din viața comunității. De aceea se poate afirma cu certitudine că țăranul român a fost din totdeauna un permanent transformator al materiilor prime și un creator de unelte și tehnici remarcabile. Dovada cea mai elocventă o reprezintă industria casnică atât de intensă și de precisă care scoate în evidență inteligența, creativitatea și spiritul novator, tehnic, al țăranului român. De aceea se poate afirma că gospodăria țăranului român era un laborator și un atelier permanent, uneori membrii familiei devenind tot atâția specialiști în deosebite ramuri ale economiei agrare. Activitatea și producția meșteșugărească în zona geografică la care facem referire au constituit, încă din timpuri foarte vechi, alături de agricultură, creșterea animalelor și relațiile de schimb, elemente de bază în formarea culturii materiale și spirituale a populației din această veche unitate istorică și geografică. Analizând aceste aspecte putem afirma că vechile meșteșuguri țărănești tradiționale au apărut și s-au dezvoltat în așezările din zonă alături și în strânsă legătură cu preocupările de natură casnică, în cadrul gospodăriilor țărănești din această vatră străveche. Multă vreme meșteșugul casnic a reprezentat un element esențial al gospodăriei țărănești tradiționale ca rezultat al mai multor procese de muncă simplă, la un nivel tehnic rudimentar, executat de fiecare gospodar pentru asigurarea familiei proprii cu obiectele necesare multiplelor activități gospodărești. Meșteșugurile populare tradiționale au cunoscut o dezvoltare continuă atâta vreme și în strânsă legătură cu dezvoltarea comunităților locale și a vieții tradiționale. Din momentul în care această viață tradițională a intrat în disoluție, meșteșugurile au urmat aceeași traiectorie. Majoritatea, după cum se observă astăzi, au dispărut.

Arta prelucrării lemnului. Prelucrarea lemnului a reprezentat o îndeletnicire a strămoșilor încă din timpurile cele mai vechi. Aproape fiecare sat românesc avea tâmplarii, dulgherii dogarii sau rotarii săi. Dacă astăzi,

[1] . Ernest Bernea, Civilizația română sătească, Colecția „ Țară și Neam”, București, 1944, p. 89.

[2] . I. Petrescu-Burloiu, Subcarpații Buzăului; Relații Geografice Om-Natură, Editura Litera, 1977, p.124.

în unele sate, rar mai întâlnești un tâmplar, dogarii au dispărut cu adevărat. Prin urmare, lemnul a fost secole de-a rândul materia primă a românilor. Lemnul era folosit pentru construcții gospodărești dar și la confecționarea uneltelor, obiectelor și a ustensilelor casnice sau a pieselor de mobilier. Arta de a prelucra lemnul, îndemânarea meșterilor populari și frumusețea artistică a obiectelor i-au determinat pe specialiști să vorbească despre o adevărată civilizație a lemnului. În vremurile mai îndepărtate, în sate, fiecare gospodar era familiarizat cu cele mai simple tehnici de prelucrare a lemnului. Încă din Evul Mediu, în satele cu teren agricol mai puțin productiv dar cu suprafețe de păduri se ajunge la o adevărată specializare a celor mai iscusiți și chiar a majorității locuitorilor în anumite ramuri ale acestui meșteșug: confecționarea pieselor de mobilier, hambarelor, războaielor de țesut, lăzi de zestre, lădoaie pentru făină și mălai. Un exemplu îl reprezintă satul Ciocănești din fosta comună Trestia, azi Cozieni, unde aproape toți locuitorii, mai ales cei din neamul Gruia, erau vestiți nu numai în prelucrarea lemnului dar și în ceea ce privește croitoria. Amintesc, în treacăt, numele unui vestit croitor din acest sat, Costică Gruia, cunoscut pentru arta confecționării obiectelor de îmbrăcăminte în toate satele din jur.

Unelte utilizate în prelucrarea lemnului; 1.Topoare de diferite mărimi pentru tăiat și despicat; 2. Securi de diferite lățimi; 3. Fierăstraie; 4. Suport (capră) pe care se așezau bucățile de lemn; 5. Sfredele; 6. Teslă; 7. Priboi; 8. Rindea; 9. Daltă; 10. Gealău; 11. Ciocan; 12. Cuțitoaie; 13. Mai de lemn; 14. Ciocan mare (baros).

Instrumente pentru măsurători: 1. Firul cu greutate de plumb; 2. Cumpăna (nivelul cu bula de aer); 3. Colțar; 4. Compas.

Dulgheria. Acest termen are următoarele explicați:1. Dulgherie-Meseria dulgherului,dulgherit; 2.Totalitatea lucrărilor executate de dulgher; 3. Atelierul dulgherului. Dulgher, dulgheri, s.m. Meseriaș care execută lemnăria unei case, a unei clădiri sau diverse alte construcții și elemente de constructie din lemn[3]. Această meserie era foarte răspândită, odinioară, pe Valea Murătoarei, a Sărățelului și în sectorul mijlociu al Bălănesei, adică în zona supusă analizei noastre. Ea s-a născut și s-a dezvoltat din îndeletnicire casnică. În vechime, în cadrul comunităților sătești, aproape fiecare gospodar avea cunoștințe sumare privind construcția unor case cu schelet de lemn, începând cu tăierea, cioplirea și fasonarea lemnului din pădure și terminând cu construcția casei. Cu timpul, dulgheria a devenit o meserie aparte, de sine stătătoare. De cele mai multe ori, meseria de dulgher se învăța în familie, copiii, de mici fiind puși la muncă și ucenicie[4]. Meșterii dulgheri aveau o tehnică specială, originală, în ceea ce privește prelucrarea lemnului, a încheierii și îmbinării bârnelor, tălpilor și grinzilor, dar și o viziune aparte privind planul casei pe care o construiau dar și a dispoziției diferitelor acareturi țărănești în gospodărie, în funcție de particularitățile terenului unde erau amplasate. Munca cea mai importantă pe care o făcea dulgherul era cea legată de construcția de case, acareturi gospodărești, porți, poduri, etc. Dulgherii care nu aveau o imagine clară privind amplasamentul, aspectul și construcția unei case erau considerați cârpaci (cârpaci, pl. cârpaci, s.m.-meseriaș sau persoană care lucrează prost[5]). Aceștia erau utilizați de adevăratul meșter dulgher ca dulgheri ambulanți care executau operațiunile de prelucrare a lemnului, de fasonare, cioplire, încheiere, etc., cu un număr redus de unelte pe care le purta cu ei întotdeauna. Pentru construcția unei case, a unui grajd sau acaret, dulgherul se angaja singur sau întovărășit cu alți dulgheri în funcție de volumul construcției, de timpul pe care îl avea la dispoziție sau de complexitatea construcției. Ceea ce este important de menționat este faptul că dulgherii cărora le-a mers faima dincolo de satul lor, prin celelalte sate din jur, poate și mai departe pentru calitatea lucrărilor pe care le executau, erau foarte căutați și solicitați în zonă și de multe ori, chiar și în afara ei[6].

Gospodăria reprezintă unitatea de bază a satului și cuprindea terenul din vatră sau moșia așezării, de obicei împrejmuit, ocupat de casă, anexe, curți și grădini. Gospodăria tradițională din zona de deal-munte a județului Buzău,

[3] . DEX, Editura Univers Enciclopedic, București, 1998, p. 323.

[4] . Radu Octavian Maier, Meșteșuguri țărănești tradiționale în spațiul românesc, Editura etnologică, București, 2009, pp. 101-102

[5] . DEX, p. 156.

[6] . Radu Octavian Maier, Op. cit. p. 104.

acolo unde este situată și unitatea noastră geografică cuprindea casa de locuit,, acareturile folosite pentru creșterea animalelor (grajd, saivan, coteț), de depozitare (magazii, fânare), bucătărie de vară, ateliere meșteșugărești).

Sistemul constructiv. Sistemul cel mai des întâlnit era cel cu temelia din zidărie de piatră cu mortar de lut la nivelul pivnițelor (beciurilor), iar la nivelul superior din bârne din lemn de stejar sau cu structură din stâlpi și grinzi din lemn de stejar, cu închiderea pe șipci sau umplutură de nuiele de alun cu lipitură de lut. Finisajul exterior se realiza din lipitură de lut sau tencuială de lut-var. Planșeul era din grinzi din lemn de stejar, uneori din lemn mai moale (plop sau tei) dispuse transversal și longitudinal. Pardoseala era din pământ galben ori dușumea de lemn

Unelte folosite de dulgher: 1. Fierăstrău mare (se mai numea și bestia), 2.Fierăstrăul propriu-zis, 3. Securea, 4. Barda (topor de cioplit), 5. Sfoară cu vopsea (pentru tras linii de cioplit), 6. Nivela (pentru determinarea înclinației locului), 7. Ciocanul, 8.Dalta, 9. Scoaba de prins lemnul (pentru a rămâne nemișcat în timpul cioplirii), 11. Trașcă (o instalație simplă pentru crăpat grinzile și făcut scânduri cu bestia).

Această zonă geografică era renumită, cândva, prin câțiva meșteri cunoscuți în ceea ce privește practicarea acestui meșteșug popular tradițional, dulgheria. Pe Valea Murătoarei, în satul Corneanu erau renumiți Tocileanu Ion (Manole) și Tocileanu Dumitru. Aceștia erau dulgheri dar și tâmplari cunoscuți. În satul Valea Ștefanului era cunoscut Andrei Stoica (Stere) care era și un tâmplar foarte bun. La Posobești era foarte solicitat Voinea Gheorghe, iar la Gorâni, Agapie Ion. Un dulgher foarte cunoscut și solicitat era Dănilă Ion, din cătunul Văcăria[7]. În zona de sud, sud-vest a acestei unități geografice, pe cursul mijlociu al Bălănesei, erau cunoscuți mai mulți meșteri dulgheri, printre care Panaet Damian din satul Valea Roatei, Posmagiu Constantin din Pietraru, Crăciun Ion, Posmagiu Gheorghe și Bădiceanu Gheorghe, din satul Teișu[8].

Moș Gheorghe Tarcoci. Printre amintirile păstrate din îndepărtata mea copilărie se află și imaginea unui personaj, aproape misterios, pe care l-am cunoscut încă de mic, prin intermediul neprețuitului meu bunic, Neculai Costea. Este vorba de moș Gheorghe Tarcoci, un adevărat maestru în arta construcției de locuințe țărănești și a prelucrării lemnului. Era venit de undeva, de la Lopătari, veche localitate de munte din Ținutul Buzăului și se stabilise în satul nostru, Glodurile, din fosta comună Trestia, azi Cozieni. Se spunea că ar fi picat în mrejele unei fete din cale afară de frumoasă și atrăgătoare, care i-a devenit nevastă, Polina, din Glodurile, care l-a vrăjit pur și simplu și l-a convins să o urmeze aici, la Glodurile, sat apărut la obârșia a numeroase izvoare, ocrotit de păduri și dealuri semețe. Venit dintr-un ținut în care meseriile privind prelucrarea lemnului se aflau la mare cinste și căutare, moș Gheorghe Tarcoci s-a dovedit a fi un dulgher și un tâmplar nemaipomenit, într-un sat care, cu timpul, a devenit o așezare de sine stătătoare, cu oameni frumoși și harnici. Aproape toate casele din satul Glodurile au fost construite de moș Gheorghe Tarcoci, în același stil și aceeași viziune constructivă. Moșul era și proiectant, și inginer constructor și decorator sau designer, cum se zice azi, deși se pare că nu prea avea știință de carte. În construcția caselor se folosea de localnici care se mobilizau pentru înălțarea acestora. Părinți, frați, rude apropiate, toți participau, prin muncă, la construcția casei și a anexelor acesteia. Un om cu o viziune nemaipomenită în arta construcției, moș Tarcoci trăia aproape ca un schimic. Tăcut și rezervat din fire, mai mult asculta decât vorbea. A preferat să se retragă și să-și construiască locuința, undeva, la marginea satului, în locul numit „La Grădină". Aici și-a alcătuit și un atelier de tâmplărie, unde se găseau tot felul de unelte și scule de prelucrare a lemnului. În afara meseriei pe care moș Gheorghe o cunoștea ca un adevărat maestru, mai avea o mare calitate, sau mai bine zis, acea trăsătură a firii sale, bunătatea, alături de înțelegerea și colaborarea cu cei din jur. A ales să iasă biruitor prin îndelungata lui răbdare, prin tenacitatea lui truditoare, prin lipsa de mândrie și seninătatea cu care privea la cei din jur, prin cumpătare și omenie. La polul opus se afla soția sa, Polina, femeia care l-a cucerit în tinerețe și alături de care s-a aflat până la sfârșitul vieții. Se pare că a fost o fire aventuroasă, atrăgătoare și iubitoare de bărbați, înzestrată cu acea vrajă de a atrage în jurul său pe toate acele persoane care îi „cădeau cu tronc", cum se zicea în popor. Așa a fost smuls și moș Gheorghe Tarcoci, pe când era flăcău, din satul său de munte și obligat, datorită pasiunii pentru această femeie, să se stabilească aici. Se zicea că, în tinerețe, fusese o femeie mândră, bârfitoare, zeflemitoare, cicălitoare și certăreață, dar avea, în același timp, o părere proprie, originală, superioară, față de majoritatea celor de seama ei, despre viață, lume și societate deși, se pare, că nici ea nu știa carte. Am cunoscut-o pe țața Polina atunci când avea în jur de 70 de ani și se pare că tot ce vorbise lumea, se estompase, devenise

[7] . Inf. preot Grigore Florinel ,din satul Odăile.

[8] . Inf. Virgil Bâgiu, satul Teișu, comuna Cozieni.

amintire. Era o bunică sfătoasă, vorbăreață plină de farmec și la stat, dar și la sfat. Mi-au apărut în amintire aceste două personaje din satul copilăriei mele și m-am bucurat să le evoc cu mare dragoste și pioșenie. Dumnezeu să-I odihnească în pace și să-I ocrotească în lumea cea fără de durere și fără de păcat!

ÎN UMBRA RĂSCOALEI

Ilie MÂNDRICEL
Corbeanca

Principalele lucrări de sinteză sau culegeri de documente asupra răscoalei din 1907 lasă să se înțeleagă că mișcarea a avut cauze precise și a cunoscut în desfășurarea sa aspecte specifice, diferite de la loc la loc și de la caz la caz. Lipsa pământului, comportamentul proprietarilor, dar mai ales al arendașilor, contractele agricole de pe moșiile zonei și alți factori locali au generat manifestări mai mult sau mai puțin violente. În cadrul frământărilor și ridicărilor la luptă din satele nordice ale județului Buzău mai cunoscute au fost până acum cele din comuna Odăile, de pe proprietatea lui Haralambie Rălescu, fără a fi semnalate incidente asemănătoare în comuna Bozioru, vecină cu Odăile. Dar, după cum nimeni nu stă cu mâinile în sân când arde focul la vecini, nici la Bozioru incidentele nu au lipsit, așa cum o dovedesc documente recent cercetate din fondurile fostului Minister al Agriculturii și Domeniilor.

Prezenți în număr mult mai mic decât în alte comune din județ, clăcașii de la Bozioru erau concentrați pe moșiile fostelor schituri și mănăstiri ale locului, devenite acum proprietăți ale statului: Ulmet, fostă a Mănăstirii Berca; Zăpodia, a Episcopiei Buzăului; Vatra Schitului Găvanele, Codrul Sf. Gheorghe Nou și Stâna Leului, foste ale Mănăstirii Sf. Gheorghe, putând adăuga Vatra Schitului Pinu, din comuna vecină Brăiești. Toate aceste proprietăți erau arendate prin licitație cu contract pe 1, 5 sau 10 ani. Neurmărind decât obținerea unor arenzi consistente, mărite de la un „period" la altul, paza hotarelor, a „ecaretelor" proprietății și respectarea unor condiții generale, statul era puțin interesat de relațiile de producție, drepturile și îndatoririle părților implicate în procesul de producție agricolă, clauzele speciale ale acestuia fiind prevăzute în învoielile agricole, care cunoșteau o mare diversitate.

La Bozioru, speriate de evenimentele din jur, autoritățile locale prin persoana, vechiului, cunoscutului și influentului primar Ion Gănescu, reacționează prompt, reușind să convingă pe doi dintre arendași să renunțe la contractele de arendă, cerând chiar ei rezilierea în folosul sătenilor: Toader Crăciunescu, din Bozioru, arendașul moșiilor Ulmet-Bozioru și Vatra Schitului Pinu-Brăiești și Dimitrie Boboc, din Colți, arendașul moșiei Vatra Schitului Găvanele. Ambii declarau în scris la 15 martie 1907 că „în fața evenimentelor prin care trece astăzi țara și ca să satisfac dorința poporului (...) renunț la restul de arendă ce mai am la zisele moșii și doresc ca ele să fie luate în arendă pentru viitor de obștile sătești sau de băncile populare cu orice condițiuni ar dori statul"[9]. La 19 martie, C. Iarca, prefectul județului Buzău, înaintează ministerului cu adresa nr. 1951, „personal și confidențial", declarațiile arendașilor, „precum și o ofertă din partea Băncii populare „Stejarul", din Bozioru, cu privire la arendarea moșiilor de mai sus acelei bănci și vă rog respectuos să binevoiți a admite de urgență rezilierea contractelor de arendarea ziselor moșii și a se primi oferta băncii populare pentru satisfacerea locuitorilor și liniștirea spiritelor"[10].

Chiar și în acele împrejurări speciale, statul – ca orice bun negustor – nu trebuia să piardă. Și că era hotărât să ia și de la viu, și de la mort, ne arată rezoluția de pe adresa prefecturii: „Nr. 27516. 27.III.907. Sunt de părere să se admită rezilierea contractelor și să se dea ordin de regie, desfăcându-le terenurile la locuitorii de pe moșie,

[9] A.N.I.C. Buc., Min. Agric. și Domeniilor – Direcția Bunuri, ds. 4/1905, f. 41
[10] Ibidem, f. 43

de preferat și cu un spor de 2% asupra arendei, spor prin care se vor acoperi cheltuielile de administrație, regie și altele. (ss) Indescifrabil. 31.III.907. Se aprobă. Șeful Oficiului, (ss) Indescifrabil”[11]. Lucrurile fiind presante, Prefectura Buzău revine telegrafic: „Domnului Ministru (al) Domeniilor. Rog binevoiți a ordona aprobarea cererei băncei populare din comuna Bozioru”, pe care se pusese rezoluția: „No. 33570/6 apr. 1907. Cu ordinul 27746, ce s-au reziliat contractele moșiilor Ulmet, Găvanele și Pinu, s-au luat măsuri de Regie”[12].

Urmare a măsurilor dispuse, moșia Găvanele se preia de la arendaș (după liniștirea lucrurilor, arendașul Crăciunescu revine asupra declarației de renunțare la contract) prin procesul-verbal din 16 aprilie 1907. După dispozițiile primite, Th. Trifănescu, șeful Ocolului silvic Cislău, vine la Bozioru, unde cu primarul și pădurarul Moise Mihai primesc moșia de la arendaș. La predarea construcțiilor se face o mențiune care arată că oarecare tulburări fuseseră și la Bozioru: „construcția specificată la nr. 4 din inventar (...) cu ocasiunea răscoalelor a fost stricată în parte și anume s-au ridicat lemnele ce formau prispa”. Paguba era evaluată la 15 lei[13]. Moșia Vatra Schitului Găvanele se arendează pe 1909-1919 Obștii sătești „Crucea Spătarului”, din Bozioru, cu 1200 de lei anual[14], ea având arendat și Codrul Sf. Gheorghe Nou. Între timp, spre liniștirea recalcitranților, li se arendează suprafețe din moșiile amintite: poieni în pădurea Sf. Gheorghe Nou lui Dimian I. Ganea, Ene M. Nan, Matei I. Oprea, Mihai D. Oprea și Ion Gănescu[15] și la Ulmet câte 1,50 ha lui Ion Stan Pavel și Ilie Stănilă[16].

La 1907, Ion Gănescu, primarul comunei Bozioru, a avut un rol principal în desfășurarea evenimentelor. Mai târziu, în 1912, într-un raport către Prefectura Buzău, el arăta: „În timpul răscoalelor din 1907, fiind tot primarul acestei comune, pe care am avut cinstea s-o administrez de 22 de ani în continuu, după ce se devastase avutul d-lui H. Rălescu la proprietatea Valea Fântânii-Odăile, ca la 3 km depărtare de noi, îngrozit peste măsură, am adunat la primărie toată populațiunea și în urma sfaturilor ce le-am dat, pătrunși de răul ce amenința țara, au declarat că nu numai că vor fi înțelepți, dar se pun la dispoziție de a fi soldați credincioși a apăra comuna cum și cele vecine de alți răzvrătiți; lucru ce în consecință au și făcut. Însă au exprimat dorința că arendașii statului îi exploatează într-un mod neomenos și că moșiile ar trebui să li se arendeze lor prin obște. Față de înțelepciunea și devotamentul ce mi-au arătat și spre a li se satisface cererea mai în grabă, am cerut imediat arendașilor declarațiuni că renunță la restul de arendă ce mai aveau la moșiile din comună și aceste declarațiuni cu raportul nostru nr. 250/907 le-am înaintat acestei Onor Prefecturi și în scurt timp am primit rezultatul că Onor Minister al Domeniilor a reziliat contractele de arendare, invitând pe locuitori să se constituie în obște și să le ia în arendă. Arendașul moșiei Ulmet, după liniștirea răscoalelor, revine și cere să i se respecte termenul de arendă, lucru ce s-a și făcut, iar moșiile Găvanele, Codrul Sf. Gheorghe Nou și Valea Fântânei s-au arendat Obștei „Crucea Spătarului” din această comună pe un period de 10 ani. Țin să arăt că, până să se înființeze obștea, statul a căutat în regie aceste moșii pentru anul 1907 și dl. șef al ocolului silvic respectiv vine și arendează în parte fiecărui locuitor porțiunile ce aceștia le avuseseră și le pune prețul cu care le ținea de la arendaș, în plus mai adaugă 25% pentru cheltuieli de exploatare. Sătenii, văzând specula aceasta, mai mare ca a arendașului, zilnic ni se plângea(u) și cerea(u) ca să intervin. Ca să nu-i las în această a doua speculă și prin faptul că au fost de o înțelepciune exemplară în timpul răscoalelor și a scăpat pe baza lor întreaga Vale a Pârscovului de orice mișcare revoluționară, am depus stăruințe și am înființat Obștea „Crucea Spătarului”, fiind ales președinte și delegat cu procură. Am mers personal la Dl. Ministru al Domeniilor de atunci, căruia, spunându-i toate acestea, personal D-Sa analizând arenzile din trecut și găsindu-le exagerate, au arendat obștei moșiile, reducându-le arenzile aproape la jumătate din cele ce rezultase din căutarea prin regie. Văzând acestea, locuitorii de pe moșia Ulmet, al cărei arendaș revenise asupra rezilierei, veșnic vocifera(u) și mare ură purta(u) asupra lui. Acești locuitori în scop de a lua ei în arendă această moșie s-au făcut membri ai zisei obști și cu anexata procură autentificată de Judecătoria rurală Bozioru, plaiul Pârscovului, au delegat pe subsemnatul, președintele obștii, să ceară în arendă moșiile Ulmet și Codrul Stâna Leului, din această comună, tot pe un period de 10 ani. Și făcând aceste cereri prin Onor Casa Centrală a Băncilor Populare, aceasta cu hârtia nr. 14186/911 adresată acestei obști a răspuns că Onor Minister al Domeniilor a luat

[11] Ibidem, f. 40
[12] Ibidem, f. 47
[13] Ibidem, f. 49
[14] Idem, ds. 6/1909, f. 31
[15] Idem, ds. 1/1905, f. 13 și 14
[16] Idem, ds. 17/1902, f. 109

dispoziţiunea de a nu mai arenda moşiile la obşti, ci a le căuta în regie. Acest răspuns comunicându-l locuitorilor în cestiune, aceştia a(u) început să vocifereze că ei de ce să fie nedreptăţiţi şi să nu li se arendeze prin obşte moşiile ce cer, ca să nu poată ca ceilalţi locuitori care în anul 1907, fiind moşiile căutate în regie, au fost speculaţi mai rău ca de arendaşi, mai fiind intrigaţi şi de faptul că arendaşul îi ameninţă că dânsul, fiind omul guvernului, va dispune şi în viitor de dânşii pe aceste moşii. Ca să domolesc spiritele, am format în faţa lor anexatele două oferte, pe care împreună cu procura vorbită mai sus, le înaintez Dv., rugându-vă respectuos, D-le Prefect, să binevoiţi a interveni locului în drept spre a li se admite ofertele întru cât obştea, al cărei preşedinte onorific sunt, este bine condusă, după cum vă puteţi convinge de la Onor Casa Centrală care şi-a făcut la timp inspecţiunile, că aceste oferte sunt făcute în spiritul legei obştilor şi că s-a oferit arenzile actuale ale moşiilor ce solicită”[17].

Pe lângă interesele personale ale lui I. Gănescu şi inamiciţia politică cu Toader Crăciunescu, lungul raport convinge că „securea războiului” nu fusese îngropată în 1907, tensiunile sociale produse de lipsa pământului vor continua şi în deceniul următor, când personajul nostru devine deputat de Buzău sub numele I. Gănescu-Bozioru[18]. Pământul i-a adus însă şi lui nenorocirea, la 1949 i se arestează şi deportează familia, averea confiscată, iar el, prea bătrân ca să mai însemne ceva, a fost lăsat pe drumuri şi ajunge în casa unei rude: „un bătrân gârbovit, cu pălărie pe cap, cu cămaşa lungă peste ţiari, cu picioarele goale în sandale de gumă. (...) Bunul gospodar, părintele satului, din Legendă ajunsese Amintire” [19]. Amintirea celui care în 1912 devenise Cavaler al „Coroanei României”[20].

SLOGANUL POLITIC – O OTRAVĂ LENTĂ

Adrian-Nicolae POPESCU

Impunerea în rândul populaţiei în numele căreia indivizii angajaţi politic pretind că vorbesc – indiferent că sunt intelectuali autentici ori analfabeţi funcţional şi indiferent de profesie, de apartenenţă socială, de bunăstarea materială, de disponibilitatea schimbării „straielor” ideologice după cum bate vântul vremurilor – a unor teorii, concepte, legi aleatorii, nu reprezintă o simplă „interfaţă” de aşa-zisă comunicare. A fost şi este un instrument aparent inofensiv, dar în realitate de o nocivitate extremă pentru mintea omului obişnuit, de propagare a ingredientelor unei mentalităţi partizane ce şi-a dovedit periodic caracterul agresiv şi deci vătămător pe toate nivelurile vieţii cotidiene.

Un asemenea element impus în anii de după Al Doilea Război Mondial, cei ai edificării prin forţă a comunismului în România, este sloganul politic. Practic, cetăţenii care întocmeau diverse documente cu caracter oficial aveau obligaţia ca, în finalul scrisorii (cerere, petiţie, reclamaţie etc.) să adauge o formulă de apreciere şi ataşament faţă de republică, de partidul comunist şi de anumite acţiuni ale acestuia considerate a fi un fel de culme a gloriei, a bunelor intenţii şi a împlinirilor întru bunăstarea poporului. În realitate, o mistificare cinică, toxică şi, nu în ultimul rând, contagioasă.

Privind acest fenomen cât se poate de obiectiv, observăm că el a fost „uitat” într-un cotlon umbrit al istoriei, astfel că generaţiile tinere şi chiar mulţi adulţi şi vârstnici nu au habar absolut deloc de modul în care se îndoctrina populaţia acum 60–70 de ani. Asta, nemaivorbind despre conţinutul multor manuale şi cărţi de istorie a românilor, care de câţiva ani încoace au adoptat discursuri mimetice, occidentalizate, adică foarte selective! Şi acesta este un motiv pentru care încercăm să prezentăm (sau, după caz, să împrospătăm memoria celor trecuţi de prima tinereţe) câteva dintre aberaţiile respective, care de altfel conţin pentru noi, cei de azi, şi o anume notă de real amuzament indus fără voia emitenţilor.

O adresă din partea Direcţiei Evidenţei, Cadastrului şi Circulaţiei Bunurilor din cadrul Ministerului Agriculturii, din 21 noiembrie 1950, se încheia – sub semnătura directorului – cu o adevărată chemare revoluţionară: „La luptă activă pentru apărarea păcii!” *) Carevasăzică, pentru liniştea poporului (să nu uităm: văzut la vremea respectivă ca un monolit alcătuit exclusiv din muncitori şi ţărani, restul populaţiei fiind formată din „duşmanii de clasă” burghezi, mic-burghezi, intelectuali, negustori şi aşa mai departe), oamenii de bine (sic!)

[17] Ibidem, ds. 17/1902, f. 166.

[18] Stoica, Relu, „Parlamentarii de la Curbura Carpaţilor”, Buzău, Editgraph, 2017, pp. 151-152.

[19] Stan, Benone, prof., „Amintiri de la Bozioru”, manuscris în arhiva autorului

[20] Ghiăcioiu, P., „Nomenclatura judeţelor”, Buc., Tip. George Ionescu, 1913.

pesemne ar fi trebuit să se ia la trântă sau să tragă cu pușca în cei care ar fi fost inamici ai păcii. Ceva mai târziu, în cercurile nedogmatizate suficient și dotate cu simțul umorului, sloganul respectiv era reinterpretat satiric astfel: „Vom lupta pentru pace, până nu va mai rămâne piatră pe piatră!"

Deși fenomenul în sine este supraîncărcat de dramatism, fie și numai pentru că a mancurtizat, a spălat creierele nenumărator români, nu putem să nu constatăm astăzi că penibilul, avântul orb și, nu în ultimul rând, incultura evidentă a făuritorilor de pretinse vremuri noi și înfloritoare include și un soi de umor involuntar, ce denotă în mod evident ceea ce pe românește se cheamă prostie agresivă. Dacă în cazul de mai sus se respingea o cerere de preluare de către un locuitor din „Petroșeni, regiunea Hunedoara" a unui teren agricol, o adresă similară aprobă preluarea de către statul comunist, de la un profesor, a unei proprietăți a acestuia, „cedată" de binevoitorul om Gospodăriei Agricole Colective din Orăștie. Aici, încheierea conține însă o dedicație precisă: „Trăiască Congresul Comitetelor de luptă pentru pace!" Una peste alta, se vede totuși că era omniprezentă această bizară obsesie a „luptei pentru pace", un nonsens flagrant.

Incomparabil mai simple, mai convenționale și mai sărace în angajamente înflăcărate erau în schimb sloganuri de genul „Trăiască R.P.R.!" (sau, desfășurat, „Trăiască Republica Populară Română!" ori, probabil pentru economie de spațiu și cerneală, prescurtat: „Trăiască Rep. Pop. Rom.!"), „Trăiască Pacea!" ș.a.m.d. Alți petenți, precum o anume Matinca Iuliana din comuna hunedoreană Zau, se simțeau datori să-și mărturisească din rărunchi profundele sentimente față de orânduirea aflată în slujba poporului, astfel că se avântau – chiar dacă în mod agramat și adresându-se „Tovarăș Ministru" – spre a declara: „Rămân cu speranța că cererea mea va fi rezolvată în mod favorabil în care scop strig cu glas tare: Luptăm activ pentru pacea trainică! 1 Octovrie 1954". În fine, exact în aceeași idee, alții formulau îndemnul revoluționar mai degrabă ca pe o propunere întrucâtva neutră, făcută parcă nu chiar cu tragere de inimă: „Să Luptăm pentru Pace!" ori ca pe o declarație autobiografică: „Construim pentru Pace".

Pentru a fi mai convingători, unii dintre cei care sperau să nu rămână dezamăgiți de răspunsul tovarășului ministru își sporeau urările după cum considerau că „dă bine", alăturând mai mulți destinatari ai sloganurilor începute de obicei cu noțiunea ancestrală de viețuire fără frontiere, cum s-ar spune: „Trăiască Partidul Muncitoresc Român! Trăiască Republica Populară Română!", dar și „Trăiască alianța dintre muncitori și țărani! Sebeș la 17 Mai 1954".

Să respectăm însă pe deplin realitatea acelor vremuri, mentalități și atitudini explicite ori implicite, menționând și faptul că unii petenți scăpau din vedere că vremurile și regimul politic se schimbaseră radical, iar lexicul limbii române devenise într-un anume fel foarte selectiv și exigent. Astfel, ei se adresau (spre exemplu, Grunța Marcu din Livezeni Jieț, la 10 noiembrie 1950) „Domniei Sale Domnului Ministru al Agriculturii București" și încheia la fel de neangajat în spirit comunist: „Cu întreg respectul". La urma urmei, erau formule cât se poate de civilizate și decente, dar care nu cadrau pe deplin cu imperativele epocii. De fapt, prin extrapolare, am putea semnala asemenea pseudo-derapaje și în ziua de astăzi. Sloganurile admise ori cenzurate, fie ele neomarxiste sau nu, au fost înlocuite cu „corectitudinea politică", canalele mediatice selectează la sânge atât subiectele abordate public, cât și limbajul folosit, cu deosebirea că agramatismul de odinioară este – nu anulat, ci dublat de logoreea semidocților care amestecă de-a valma cuvinte din lexicul românesc simplu (și acela, deseori schingiuit până la mutilare) cu vorbe și sintagme de regulă englezești, prinse din zbor și rostogolite unde vrei și unde nu vrei, numai fiindcă e „în trend" să arăți că te-ai adaptat vremurilor noi. Din păcate – vorba-ceea: „Bucate noi, în gură veche"!

*) Citatele din acest articol au fost reproduse cu fidelitate, fără niciun fel de intervenție, în cazul unor greșeli evidente de formulare sau de scriere.

Bullying-ul, moștenire și dezvoltare

Prof. Gabriela Radu

Un fenomen care s-a născut odată cu primele grupuri de oameni și care a evoluat cultural odată cu societatea este bullying-ul. Termenul de „bullying” vine de la cuvantul englezesc „bully”, care înseamnă bătăuș, huligan și este folosit ca atare și in limba română. Se poate traduce prin agresiune, hărțuire sau intimidare. Dacă la începuturile civilizației umane, hărțuirile se limitau la provocări verbale sau fizice, odată cu progresul tehnologic, bățul a fost înlocuit cu telefonul mobil sau internetul, păstrând intenționalitatea de dominare a adversarului. Este comun în zilele noastre să auzim despre mesaje care au forța de a distruge vise de adolescenți sau cariere. Într-un secol în care informația este motorul progresului social, arma cea mai eficientă a devenit chiar cuvântul. Fenomenul de bullying a însoțit omul în evoluția sa și, în mod paradoxal, este dificil de diferențiat de alte forme pe care le îmbracă agresivitatea, fiind asimilat cu violența fizică sau abuzul. Structura de personalitate a agresorului („bully” în termeni saxoni), reunește trăsături care combină elemente ce aparțin de componenta genetică: nivel de impulsivitate crescut, cu cele ce țin de experiențele anterioare relevante sau de învățarea prin modelare sau întărire. Cercetările care au urmărit să evalueze profilul psihologic al adolescentului agresor au evoluat de la „persoane ce creează mari probleme sociale”, la „persoane care posedă bune abilităţi mentale”, până la „persoane care posedă un nivel mediu de inteligenţă socială”. Mai mulţi autori susţin că acest „actor” poate fi capabil să manipuleze eficient şi să folosească alte persoane pentru a distruge ţinta şi în acelaşi timp să menţină relații pozitive cu semenii. Chiar dacă nu putem şti niciodată cu siguranţă dinainte dacă un copil va avea un comportament de tip bullying, sunt câteva caracteristici care cresc şansa ca unii copii să devină agresori:

-sunt deseori sfidători și agresivi cu alți adulți, au probleme familiale, neimplicare din partea familiei;

-sunt deseori implicați în acte antisociale, încălcări de regulament, acte de vandalism, delincvență sau consum de droguri, au dificultății în respectarea regulilor;

-dacă sunt băieți, ei sunt mai puternici psihic decât covârstnicii lor, în special victime;

-nevoie puternică de a domina și subjuga alți covârstnici, au o părere proastă despre ceilalţi;

-arată puțină empatie pentru alții care sunt victimizați, au prieteni care agresează pe ceilalţi, văd violența într-o lumină pozitivă.

Deşi au existat voci care au susținut că agresorii ar avea o stimă de sine scăzută, psihologul norvegian Dan Olweus a constatat că nivelul crescut al stimei de sine susține constanța acțiunii agresive asupra victimei. Această observație duce la concluzia că o altă posibilă cauză a bullying-ului stă în dorința agresorului de a-și menține poziția de lider informal al unui grup prin forța pe care și-o demonstrează supunând victima. Agresorul este stimulat de adeptul care ia parte la bullying, neinițiind acțiuni singulare; de suporterul pasiv care sprijină hărțuirea, neimplicându-se fizic; de un suporter pasiv, cu veleități de viitor agresor, căruia îi place să observe scena agresivă, dar care nu se implică. Bineînțeles că numărul persoanelor care ocupă aceste poziții identificate poate fi mai mare, însă trebuie evidențiat faptul că „bully”-ul își hrănește motivațional tendințele agresive din confirmarea pe care o primește de la cei care îl susțin mai mult sau mai puțin în fapt, dar care îi asigură dominanța în grup. Încă o cauză posibilă a bullying-ului este un comportament învățat și întărit prin reușită, care are la bază un mod de interpretare distorsionat al situațiilor contextuale. Din această perspectivă, se poate stabili că există o cauză clară pentru care agresorul alege o anumită victimă care prezintă caracteristici ce îl provoacă, îl incită pe acesta în inițierea bullying-

ului. Acțiunea de hărțuire pe care o începe agresorul sancționează în mod repetat acele aspecte pe care acesta le-a identificat la victimă și care îl intrigă și incită. Bully-ul reduce personalitatea subiectului atacat la însușirile pe care le lezează în mod constant, hărțuirea modelând un individ conform asteptărilor, percepțiilor, motivațiilor personale, în cazul bullying-ului, existând dorința manifestă de a minimaliza persoana vătămată până la anihilarea socială a acesteia. De aceea, forța bully-ului va crește proporțional cu gradul de retragere socială a victimei, perceput ca o reușită a acțiunii agresive. Indiferent de cauza care generează comportamentul de hărțuire, este clar faptul că, dincolo de motivația de confirmare socială a bully-ului, există anumite caracteristici de personalitate ale victimei care atrag și care au un rol predictor de reușită a bullying-ului în ochii agresorului. De aici se deduce faptul că este esențial să fie pus un accent mare pe întărirea stimei de sine a tinerilor care prezintă trăsăturile unei victime. Victimele fenomenului de bullying prezintă următoarele caracteristici: • sunt precaute, sensibile, tăcute, retrase și timide, au abilități sociale scăzute;

• sunt agitate, nesigure, nefericite și au stima de sine scăzută, au puțini prieteni sau nu au prieteni;

• sunt deprimate și au idei suicidare mai mult decât covârstnicii lor;

• deseori nu au prieteni de aceeași vârstă şi relaționează mai bine cu adulții;

• supraponderali sau subponderali, sunt scunzi sau prea înalți;

• sunt inteligenți, talentați sau au religie sau rasă diferită;

• au slabe abilități sportive, au dizabilități fizice.

Efectele fenomenului de bullying asupra copiilor pot fi:

- răni produse la nivel fizic și efectele acestora la nivel psihic: lovituri, contuzii, care contribuie la un nivel de stres ridicat; anxietate; depresie;

- afecțiuni ale pielii, problemele cu stomacul și inima, care pot fi agravate din cauza stres-ului resimțit atunci când un copil este agresat;

- un sistem imunitar scăzut, ulcere și alte afecțiuni cauzate de anxietate și stres; apariția sentimentului de rușine;

- tulburări ale somnului;

- modificări ale obiceiurilor alimentare;

- dureri de cap, de stomac, dureri musculare (pot fi simptome psihosomatice, ce nu au o cauză medicală cunoscută);

- performanțe școlare reduse din cauza scăderii capacității de concentrare.

Privind cercul bullying-ului din unghiul victimei, prezența suportivă este redusă, fiind reprezentată de un posibil apărător căruia îi displace hărțuirea dar nu dorește să se implice și de către un apărător care, pe lângă atitudinea opozantă față de agresiune, se implică și apără subiectul vătămat. Din inegalitatea susținătorilor ambelor părți ale bullying-ului, se poate deduce ușor faptul că „trofeul” care decide orientarea celorlalți către una din tabere este influența și dominanța asupra persoanei hărțuite pe care o obține agresiunea. În concluzie, mobilul real al bullying-ului este ascendentul pe care agresorul îl dobândește prin hărțuirea victimei.

Un prim efect al bullying-ului în cadrul școlar îl reprezintă diminuarea stării de bine psihologică. Accentul este pus pe scăderea stimei de sine și rezultatele sunt semnificative statistic în ceea ce privește diminuarea acesteia și a devalorizării personale. Prelungirea și accentuarea bullyingului afectează și mai mult trăirile victimei ducând la anxietate, depresie, sentiment acut al singurătății. Efectele asupra victimei sunt mai puternic corelate cu depresia decât cu anxietatea, hărțuirea fizică ducând la menținerea depresiei și relațiile sociale deficitare cauzate de hărțuire duc la anxietate, singurătate, acestea cauzând în anumite cazuri chiar tentative de suicid. Elevii retrași și cu un nivel scăzut al asertivității sunt mult mai expuși riscului de a fi excluși din grup, așa încât marginalizați, fără suportul prietenilor, sunt supuși efectului bullying-ului permanent ceea ce va accentua gradul de timiditate, retragere socială, putând fi atât cauză cât și efect al hărțuirii. Agresorul, pe de altă parte, demonstrează lipsa capacităților empatice, a conștiinței morale, a unui sistem axiologic din care lipsesc valori fundamentale. Acesta dorește doar aprobarea celor mai puternici decât el și de multe ori comportamentul este realizat din amuzament,

căpătând plăcere din suferința victimei. Interacţiunea dintre hărţuitor şi victima sa presupune din start un dezechilibru de putere, perceput a fi insurmontabil de către victimă şi care este exploatat de cel care se bucură de avantajul superiorităţii sale. Criteriile de inducere a dezechilibrelor sunt numeroase. De maximă importanţă în această relaţie se dovedeşte fi gradul de ancorare socială a celor două părţi- cantitatea şi calitatea relaţiilor de prietenie de care fiecare se bucură. Numărul prieteniilor reciproce, centralitatea subiectului în grupul de apartenenţă, statutul social al acestuia, aprecierea şi iubirea cu care este investit acţionează ca factor protectiv împotriva victimizării, dar este stimulativă pentru agresivitate, în timp ce marginalizarea, rejecţia, singurătatea, acţionează invers, predispune spre victimizare şi scade forţa de ripostă agresivă. Investigarea respectului pe care elevii îl atribuie celui care hărţuiește este de 74%, în timp ce numai 23% îşi manifestă respectul faţă de victimă. Majoritatea copiilor din ciclul gimnazial sunt implicaţi în acte de bullying, dar rolul lor şi gradul de implicare depinde de statutul pe care îl deţin în cadrul grupului. Pe lângă cei implicaţi direct în situaţia de bullying, bullying şcolar - ca fenomen social, se desfăşoară de cele mai multe ori în faţa unui grup mai mare sau mai mic de copii, care prin atitudinile şi comportamentele pe care le practică pot să intervină într-o manieră suportivă sau pot inhiba evoluţia fenomenului. Rolurile pe care martorii şi le asumă sunt diverse:

- unii privesc fără să intervină;
- alţii sunt susţinătorii agresorului - încurajează hărţuitorul prin râs sau observaţiile făcute;
- alţii sunt apărătorii victimei - o susţin şi încearcă să-l oprească pe agresor;
- outsiderii - în general sunt dezinteresaţi, pleacă sau nici nu conştientizează faptul că hărţuirea are loc.

Referitor la adolescenţii cu rol de victimă, aceştia prezintă un nivel de stimă de sine redusă. În cazul celorlalte roluri participative transpare ipoteza corelaţiei dintre comportamentul prosocial şi stima de sine înaltă şi adecvată la apărătorii victimei. Outsiderii sunt adolescenţi tipici cu neîncredere în sine. Cei care susţin şi refortifică agresorul se constată a fi adolescenţii ce experimentează sentimentul insecurităţii statutului în grup, din care motiv se află pe lângă agresori pentru a fi acceptaţi cel puţin de ei. Un alt motiv ce le determină rolul suporter pasiv sau activ este evitarea riscului de a fi agresat sau victimizat. Stima de sine a acestor adolescenţi, probabil, este la fel de vulnerabilă ca şi în cazul agresorilor. Comportamentele de bullying au stabilitate crescută în timp, sunt cel mai adesea ascunse de adulți și continuă în absența unor măsuri specifice de intervenție. Spre deosebire de comportamentele de agresivitate, ce apar spontan între copii ca urmare a experimentării de emoții intense - furie, frustrare, teamă - și se elimină de îndată ce intensitatea trăirilor emoționale se diminuează, comportamentele de bullying nu dispar de la sine. Bullying-ul este o problemă relațională ce solicită întotdeauna o soluție care implică schimbări la nivelul relațiilor între copii și în dinamica grupului. Pentru eliminarea comportamentelor de bullying este necesară o intervenție directă în contextul în care acestea apar, cel mai adesea în mediul școlar.

Potrivit unui raport al Organizației Mondiale a Sănătății (OMS), România este pe locul 3 în clasamentul celor 42 de țări în care a fost investigat fenomenul bullying. Parlamentarii au adoptat la finalul anului 2018 proiectul de lege care interzice violenţa psihologică – bullying-ul - în unităţile de învăţământ şi în toate spaţiile destinate educaţiei şi formării profesionale. Dar ce ne facem atunci când avem de-a face cu cyberbullying-ul? Pandemia care ne-a izolat în case în urmă cu puțin timp, a potențat și fenomenul de cyberbullying. Spre deosebire de bullying-ul clasic, care se oprește la ușa casei, cel din mediul online este continuu și intră în cel mai sigur spațiu – la tine în cameră. Specialiștii spun că cele mai periculoase sunt grupurile de whatsapp, pentru că acolo colegul răutăcios își poate continua agresiunea la nesfârșit.

Studiile arată că cei mici petrec în medie mai mult de patru ore în fața ecranului fără supravegherea unui adult și că 40% dintre ei au fost victimele acestui fenomen în 2023. În plus, vârsta medie de la care încep să utilizeze ecrane a scăzut până la opt ani, în condițiile în care whatsapp-ul de pildă are în regulament limita minima de 16 ani. Și de data aceasta, tot noi adulții trebuie să aflăm: când copilul este în cameră, pe telefon, unde e el de fapt? Acasă sau pe internet? Tot noi, adulții...

Este foarte important ca toți factorii de decizie, precum părinții, profesorii, dar și autoritățile să coopereze pentru a înțelege fenomenul de bullying, consecințele acestuia și pentru a găsi modalități de a-l stopa. Este nevoie ca bullying-ul să fie luat în serios de către părinți și profesori, pentru că efectele produse sunt foarte periculoase. În primul rând, părinții trebuie să fie foarte atenți la comportamentul copilului. Aceștia trebuie să observe dacă este ceva în neregulă cu copilul lor și să vorbească cu el, arătându-i empatie, sprijin și înțelegere. Mai mult, copiii care ajung să fie agresori văd acest tip de comportament în familiile lor, la școală, pe Internet sau în mass-media. Și agresorii au nevoie de ajutor – trebuie să înțeleagă consecințele acțiunilor lor și că le fac rău celorlalți. Tocmai de aceea, este important ca părinții să își educe copiii și să le insufle modele pozitive de comportament.

Dacă suspectați că cel mic este victima bullying-ului, luați legătura cu profesorii pentru a găsi o soluție. În aceste situații, psihoterapia pentru copii poate fi de folos: specialistul îl va ajuta pe micuț să își gestioneze sentimentele, astfel încât acestea să nu aibă consecințe negative pe termen lung. În cazul în care vă simțiți copleșit, ca părinte, de ceea ce i se întâmplă copilului, este indicată psihoterapia de familie.

Bibliografie:
1.Blândul, V.C.-Psihopedagogia comportamentului deviant, Editura Aramis, București, 2012
2.Goleman, D.-Emoțiile distructive, Editura Curtea Veche, București, 2013
3.Mitrofan, I.-Copii și adolescenți, probleme, tulburări și intervenție psihoterapeutică, Editura SPER, București, 2014
4.Moser, G.-L'aggression, Presses universitaires de France, Paris, 1987
5.Muntean, A., Muntean, A.-Violență, traumă, reziliență, Editura Polirom, Iași, 2011
6.Cum să vorbiți cu copilul dumneavoastră despre bullying-*Sfaturi pentru părinți*-UNICEF, 2022

Seninul tulbure

Dar ce fac eu
chiar de nu se cuvine?
Dau altfel de nume
unor nume
deja risipite în lume
de Cine?
Le pipăi, le simt, le gust
până devin una cu mine...

În cerul vast
există o fărâmă,
doar o părere de senin cast,
în care reaşez,
reloghez Cuvântul
atât cât mi-l cuprinde
şi-l reîntoarce gândul
hrănit apos cu seva
de la Adam şi Eva...

Asta-mi reumple sufletul
să-l risipesc...
Scriu, mă descriu,
mă pierd, mă găsesc...

Passionaria Stoicescu

Antologie lirică

Adrian POPESCU

Moartea Centaurului

Ieșise centaurul mării la țărmul luminii arid,
o rană purta în copite, iar caii răniți se ucid.
Plângea jumătatea umană, vibra jumătatea de cal,
spălându-și durerea adâncă în sarea albastră din val.

În stepele mărilor limpezi căzuse potcoava de-argint;
privirea-i crezuse în tine, dar oamenii lumii se mint.
Copita lovise adâncul: pustia divină cerșea,
precum verticala umană iubirea ce nu se putea
și-n ceasul acela, văzându-și dorința pe care n-o pot,
ascunse, o parte-n cealaltă, au vrut să se smulgă din Tot.

O patimă oarbă-a iubirii lovea în întregul egal
și trupul de om, prima oară, urî jumătatea de cal.

…Murise trăpașul, dar omul râvnea nemurirea de zeu,
și, cum sta întors către mine, vedeam că Centauru-s eu.

Înger de apă

Săgeata de lumină înfiptă în adânc
Croiește drumuri albe, de sare, sub nisipuri,
Când caii triști ai mării, cu aur la oblânc,
În nechezatul-plânset ne bântuie pe chipuri.

Și tu mă chemi – ispită cu aripi de coral,
Și eu te-adun din vise, cu patimă, sub pleoape,
Și flacăra iubirii te poartă către mal,
Pe când păcatul lumii te trage-adânc în ape.

Și plângi și bați din aripi de înger translucid,
Prin spațiul fără pulberi tot căutând cărarea,
Și nu mai știu, când valuri pe trupuri ni se-nchid,
De-i lacrima-ți sărată ori de sărată-i marea.

Final…

Poate c-așa a fost să se întâmple:
Să simt cum cornul nopții, răsucit,
Mă săgetează nemilos în tâmple
Și-n suflet, iar și iar, pân’ la sfârșit.

Poate că și micuța carapace
Ce-acoperea nisipul unei veri
Căzuse pradă păsării rapace
Rostogolită-asupră-mi dinspre ieri.

Poate că eu nu trebuia să-mi apăr
Nici chipul și nici visul din izvor
Și nici în colți de cremene să scapăr
Dorința de-a trăi…Ci doar să mor…

NE-AU PĂRĂSIT...

Ioan POPESCU (13 decembrie 1932 – 1 decembrie 2023)

A fost fiul unui militar de carieră (Gheorghe Popescu), din Lunca Frumoasă, care s-a aflat în Serviciul Centrului Teritorial al Capitalei, după ce a stat mai mulți ani la garnizoana din Râmnicu Sărat, unde s-a căsătorit cu Maria Petrescu, croitoreasă de lux, „cu școală la bază”.

Fiul Ioan (Nelu) a urmat o grădiniță în limba germană, apoi cursul primar la Școala nr. 50 „I. Gh. Duca”, de lângă „Școala de război”, azi Ministerul Apărării Naționale. Copilăria i-a fost marcată de perioada grea a războiului, caracterizată prin lipsuri materiale, cozi interminabile la pâinea de secară, de existența detașamentelor de evrei care munceau la degajarea zăpezii de pe străzi. A trăit groaza cutremurului din 1940 și zilele tulburi ale rebeliunii legionare din 1941, când tatăl său a participat la lichidarea mișcării din București. În bombardamentul forțelor aliate asupra Capitalei, locuința familiei a fost rasă de pe suprafața pământului.

În toamna anului 1944, Ioan Popescu a fost înscris în clasa a V-a la Liceul „Regele Ferdinand”, din Râmnicu Sărat, unde a terminat cursul inferior, după care a urmat Liceul „B.P. Hașdeu”, apoi Institutul Pedagogic de doi ani, din București (română-istorie), completat ulterior la Universitate. Au urmat 41 de ani de muncă la catedră, numai la școala din Pârscov, până în 1994, când a spus „la revedere” colegilor. Între 1965 și 1980 a fost directorul acestei unități care avea atunci 500 de elevi și 30 de cadre didactice.

A fost căsătorit cu Sevastița Popescu, profesoară de biologie și au un fiu, Florin (n. 1961).

Autorul acestor rânduri a intrat în viață cu rigoarea metodică, blândețea și clarviziunea neuitatului dascăl Ioan Popescu.

Maria MARCU (23 septembrie 1946 – 22 aprilie 2024)

A fost fiica Alexandrei Marinescu, din Pietraru, și a lui Florin Drăgulin, din Curcănești (Lunca Frumoasă). A urmat școala primară în satul natal, cu învățătorul Ion Dinescu, gimnaziul, la Pârscov, Școala medie la Pătârlagele (1961-1965), Institutul Pedagogic, din București (Facultatea de biologie-agricultură).

A început activitatea didactică în satul Gloduri (Cozieni), continuată la Pârjolești, Cislău, Ciuta, Unguriu, Lunca Frumoasă și Pârscov. Între 1984 și 1996 a asigurat conducerea școlii din Lunca Frumoasă, având de înfruntat răceala, comoditatea și înclinația spre frondă a unor colegi care se considerau superiori…prin greutatea lor corporală. În 1967 s-a căsătorit cu Ion Marcu, din comuna Colți, maistru la SMA Ojasca și împreună au crescut cei trei copii: Sorin (n. 1967), profesor de istorie, Marian (n. 1971), asistent medical, Mădălina Ionela (n. 1977), medic veterinar.

Versurile lui Tudor Arghezi, care cântă hărnicia, modestia, vioiciunea și ordinea (*„ O furnică duce-n spate/ Un grăunte jumătate/ Unde te duci, surioară?/ Ia, mă duc și eu la moară/ Și-s grăbită, și-s grăbită,/ Că mi-e casa ne-ngrijită/ Și mi-s rufele la soare/ Și copiii-mi cer mâncare…*) se pot dedica, fără nicio exagerare, particulei de energie pozitivă care a fost buna noastră colegă și prietenă Mioara Marcu.

Cornelia Constanța CHIPARU (18 septembrie 1954 – 3 iunie 2024)

A fost singurul copil al Anetei Iacob și al lui Constantin Mărgărit, mort la 41 de ani, într-un accident de circulație la intrarea în Robești, când se întorcea de la locul de muncă, fabrica de var din Măgura.

Cornelia a urmat clasele mici (înv. Afrodita Ungureanu) și gimnaziul la Pârscov (promoția 1969), și Liceul pedagogic din Buzău (1969-1974). A fost repartizată la școala din satul Lera (Chiojd), stand în gazdă la o familie care avea opt copii, printre care și un învățător. În 1976 s-a căsătorit cu Stelian Chiparu, născut în 1950 în satul Poșta (Cilibia), medic veterinar. În același an s-a transferat ca învățătoare la Lunca Frumoasă, trecând apoi și prin învățământul preșcolar. Prin mărirea efectivelor de elevi la clasă, a intrat în restrângere de activitate și a fost nevoită să suplinească la V-X, cam ce rămânea, fizică, muzică, desen. Mai mult, cei doi copii: Steluț (n. 1977) și Manuela (n. 1984), erau internați deseori la pediatrie, cu diferite afecțiuni respiratorii, iar timpurile erau cum erau, cu lipsuri materiale și absurde constrângeri profesionale. Din 1990 până în 2009 a fost perioada de liniște și împliniri profesionale, când a dăscălit la Școala primară din Robești, alături de mai vârstnicul Nicolae Poterașu. Din 2009 a fost învățătoare la Școala din Pârscov până la pensionare.

Fire optimistă, comunicativă, bun coleg și dascăl onest, a întrerupt firul vieții cu câteva zile înainte de internarea pentru o important intervenție chirurgicală.

Dumnezeu să-i odihnească!

A R T E

XILOGRAVURI

Rafaela MIHAI

"Flautistul" (reproducere) xilogravură după lucrarea lui Rembrandt van Rijn

"Păcatul" xilogravură după poezia lui Al. Vlahuță

„Înțeleptul”

Gravura în **metal** (tehnica **Aguatinta**)

A R T E

În profunzimea veșniciei

Un om deosebit de inteligent și de cult, cu simțul umorului și mai cu seamă al omeniei autentice, un artist plastic mai mult decât talentat și devotat profesiei sale, un prieten capabil de orice sacrificiu în numele prieteniei, dar și o persoană „intolerabil” de modestă, un luptător pentru valorile autentice, dar nu și pentru valoarea sa incontestabilă… Așa l-am cunoscut și l-am apreciat vreme de mulți ani pe Marcel – pictorul și amicul **Marcel Aciocoiței** – bărbatul oarecum singuratic, cu care timpul n-a mai avut răbdare și s-a oprit în loc definitiv pentru el într-un început de toamnă a anului 2020.

A fost cel mai îndrăgit și mai apreciat discipol al binecunoscutului mentor Traian Brădean, la rândul său, urmaș întru artă al lui Corneliu Baba, pictori de elită, al căror stil echilibrat, blând și profund l-a urmat și l-a dus mai departe cu cinste și onoare. A fost prezent în numeroase expoziții personale și de grup, atât în România, cât și în străinătate (Canada, Franța, SUA, Germania, Grecia, Israel). Artistul a avut o contribuție majoră la realizarea vitraliilor și plafoanelor care decorează clădirea Muzeului Național al Hărților și Cărții Vechi, unde a lucrat în ultimii ani ai vieții. În creațiile sale – pictură în ulei, grafică, dar și pictură de biserici, vitralii ori decorațiuni artistice interioare, a abordat cu predilecție peisajul colinar și portretul, dar s-a evidențiat și prin naturile moarte și, în mod special, prin temele biblice, pe care le-a transpus în desene și picturi cu o tulburătoare profunzime și forță de relevare a celor mai tainice simboluri și pilde.

Marcel Aciocoiței nu a arătat niciodată, în lucrările sale, agresivitate cromatică sau dinamică și nici atitudini provocatoare ori sfidătoare. Dimpotrivă, până și cele mai insolite creații sunt mai degrabă dominate de un calm meditativ molipsitor, plin de substanță și de învățătură. De aceea, îndrăznesc să spun că – întrucât prietenul meu Marcel a fost o vreme și profesor la Universitatea de Arte – ne oferă, de dincolo de viață și de moarte, o sumă de lecții despre lumină și iubire, despre natura curată și omul cu privirea limpede, despre picăturile de divinitate ce ne curg prin trupuri, ne învață încotro ar trebui să privim și să ne îndreptăm pașii, spre a putea aspira cu sufletul deschis la eternitate. (Adrian-Nicolae POPESCU)

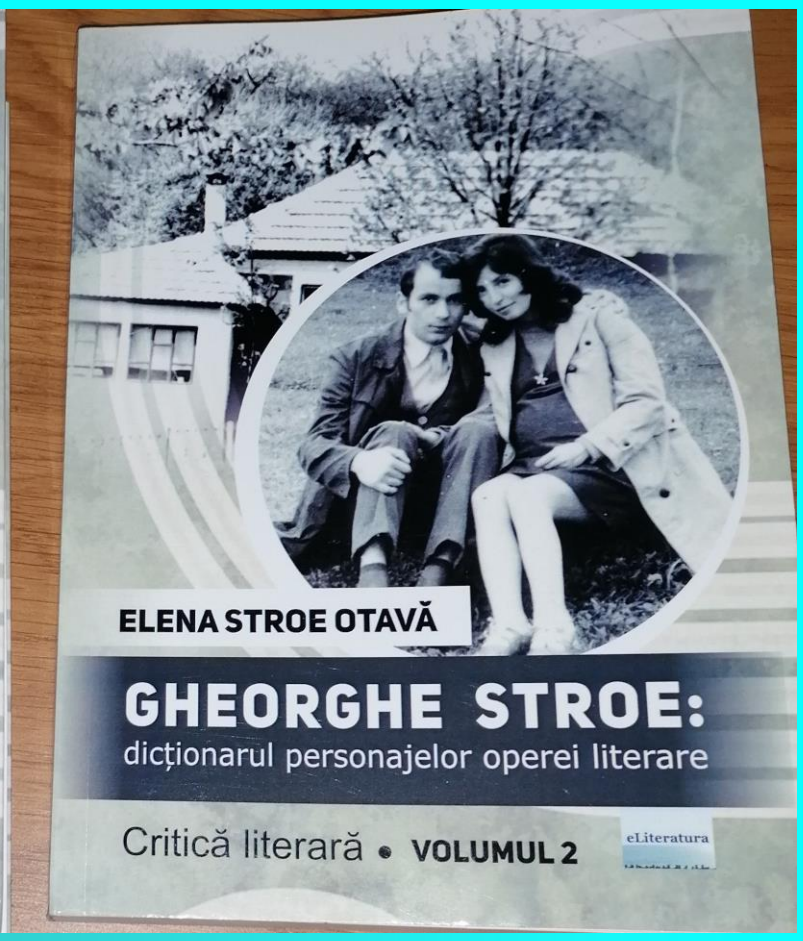

Elena STROE OTAVĂ
a lansat cartea de critică literară, în două volume:
„GHEORGHE STROE: dicționarul personajelor operei literare”.

Răspunderea pentru conţinutul articolelor publicate aparţine autorilor.

ISSN 2343 – 7324
ISSN – L 2343 - 7324

ÎNTREZĂRIRI
Revistă sătească de ştiinţă şi cultură editată în comuna Pârscov, judeţul Buzău.
intrezariripirscov@yahoo.ro
http://intrezaririrevista.wordpress.com
Redacţia: Gheorghe Postelnicu (redactor şef), Dumitru Scoroşanu, Elena Otavă, Constantin Costea, Enache Necula.
Grafică şi tehnoredactare: Elisabeta Postelnicu
Tipărit la S.C.IRIMPEX S.R.L. Bârlad.